

Unitárius Közlöny

KOLOZSVÁR, 1888–1948/1990. • 29. (89.) ÉVF. • 4. SZÁM • 2019. ÁPRILIS • ÁRA: 3 LEJ

Fotó: Czire Alpár

Húsvét az idő tükrében

• Ünnepeink arra emlékeztetnek, hogy az idő nemcsak egyenesen előrehaladó, hanem körkörös is. Évről évre beköszönt név- és születésnapunk, újra és újra játszhatjuk elménkben emlékeinket. 2019 húsvétja ugyanolyan húsvét, mint a megelőző években, ugyanúgy előzménye az Ószövettség népének pászkaünnepé, ugyanúgy elmeséljük családunk kisebb tagjainak, hogy a húsvét nemcsak az ógermán termékenységi jelképnek, a nyuszinak érkezése, de még a tojásfestésben,

locsolásban sem merül ki értelme. Az újra nyíló virágokra nézve megérezzük: ez a húsvét különleges. Mert 2019 húsvétját mindannyian először éljük meg. Jézus tanításai az idő körein át ismét diadalra juthatnak életünkben.

Így képződik meg szembogá-runkon az örök elmúlás és visszatérés keresztmetszetéből percnyi valóságunkban az ünnep. A már elmúltak és a még eljövendők közt az egyetlen, amely nekünk adatott. Becsüljük meg minden percét!

A tartalomból:

A sötét oldal is...

4

Húsvét az örökkévalóság körforgásában

6

Az asztal terítve

8

Ünnepi beszéd

9

Nekem az olyan böjt tetszik, amelyben hidakat építünk...

28

„Két nap múlva volt a páska és a kovásztalan kenyerek ünnepe.” (Mk 14,1)

Felhívás adakozásra

DÁVID FERENC-SZOBOR KOLOZSVÁRON

A Magyar Unitárius Egyház több mint egy évszázados álma valósult meg 2018-ban, amikor elkezdődtek Dávid Ferenc teljes alakú szobrának munkálatai.

A szobor nemcsak a kincses város unitáriusai számára jelent majd büszkeségforrást, hanem a világon élő összes hittestvérünknek.

A közös teherviselés jegyében egyházunk főhatósága azzal a kéréssel fordul minden unitárius gyülekezet és magánszemély felé, hogy anyagi támogatásával járuljon hozzá a szobor felállításához.

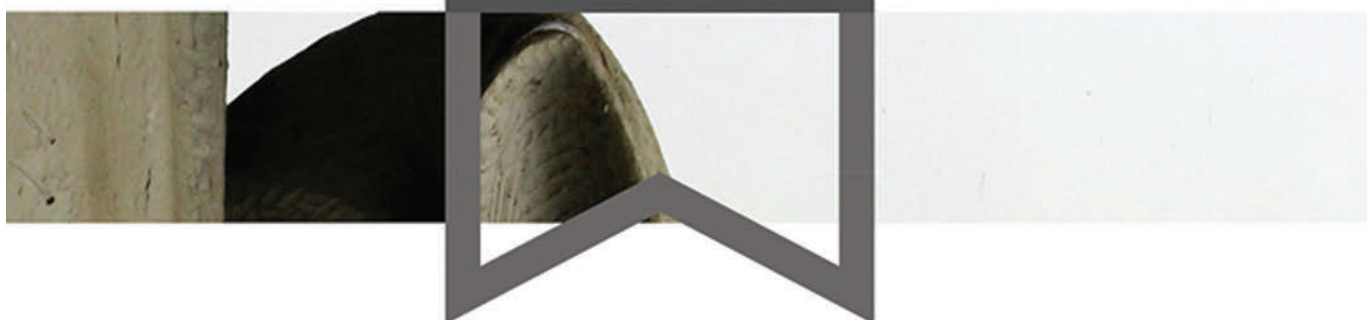
Bankszámlaszám:

RO19 OTPV 2000 0034 8014 RO01

RO23 OTPV 2000 0034 8014 HU01

OTP Bank, Kolozsvár

SWIFT: OTPVROBU

LÉLEKKENYÉR

A tanítványok húsvétja

BUZOGÁNY-
CSOMA
CSILLA

Ilyenkor, tavasszal gyermeki őszinteséggel csodálkozom a természet ébredésén és észrevétlenül is engedem, hogy az illat, a szín, a dallam, még a földeken munkálkodó gépek hangja is, mint egy varázslatos szimfónia, magával ragadjon. Talán az Olvasó egyetért velem abban, hogy ilyenkor az az érzésünk, test-lélek-szellem megfürdik a mindent újjáteremtő, megelevenítő, reménységgel eltöltő, Istentől való tavaszi csodában, erőben. Én ezt így élem meg, de nem vagyunk egyformák. Emberi tulajdonságaink megkülönböztetnek egymástól, és egy-egy kép, esemény másként hat ránk, mást jelent nekünk. Az evangéliumok beszámolója alapján a tanítványok is különböző embertípusokat elevenítettek meg. Simon Péter könnyen lelkesedik és csügged, hirtelen indulatú, lobbánékony természetű. Júdás, akit Jézus kitüntetett bizalmával, elárulja őt és közreműködik elfogatásánál. Tamás a hitetlenkedő. Jakab az idősebb testvér, a hangadóbb. János „a tanítvány, akit szeretett az Úr”, kinek gondjaira bizza Jézus az édesanyját.

A húsvét reggeli üres barlangsr történetében Mária, felületes pillantással, siető volt, Péter szemlélődő, míg János a szívével „látott, és hitt”. Felismerte azt, hogy a szeretet, amellyel Jézus tanított, gyógyított, vigasztalt, amiért élt, örökkön örökké élni fog. Felismerte, hogy akinek lelke, eszméi, emléke bennünk él, magunkban hordozzuk, róla megemlékezünk és a tőle tanultakat beépítjük életünkbe, az nem hal meg soha.

Ahhoz a szeretethez és hithez hasonlítanám, amelyről egy történet szerint két kis magzat beszélget az anyaméhben:

– Mondd, te hiszel a születés utáni életben?

– A születés után valaminek következnie kell. Talán azért vagyunk itt, hogy felkészüljünk arra, ami ezután következik.

– Butaság! A születés után nincs semmi! Onnan még senki nem tért vissza! Egyébként is, hogyan nézne ki?

– Azt pontosan nem tudom, de biztosan több fény lesz ott, mint itt. Talán a saját lábunkon fogunk járni, és majd a szájunkkal eszünk.

– Ez már végképp ostobaság! Járni nem lehet! És szájjal enni?! Ez meg végképp nevetséges! Hiszen mi a köldökzsinóron keresztül táplákozunk. De mondok én neked valamit: azért nem lehetséges a születés utáni élet, mert a köldökzsinór már most túl rövid.

– De valami biztosan lesz. Csak valószínűleg minden egy kicsit másképpen, mint amihez itt hozzászoktunk.

– A születéssel az élet véget ér, és kész.

– Figyelj, nem tudom pontosan, milyen lesz, ha megszületünk, de majd meglátjuk a mamát, és a mama gondoskodik rólunk.

– A Mama? Te hiszel a mamában? És szerinted ő mégis hol van?

– Itt van körülöttünk! Benne élünk. S bizony, neki köszönhetjük, hogy vagyunk.

– Ezt nem hiszem! Majd akkor hiszem a mamát, ha látom!

„Akkor bement a másik tanítvány is, aki elsőnek ért a sírhoz, és látott, és hitt.”

(Jn 20,8)

– Néha, amikor csendben vagyunk, halljuk, ahogy énekel, és azt is érezzük, ahogy simogatja körülöttünk a világot. Ha elcsendesedsz, érezheted a szeretetét, érezni fogod óvó kezét. Tudod, én tényleg azt hiszem, hogy az igazi élet csak ezután vár ránk.

Az Isten gondviselésébe vetett hit, amelyet a szeretet és a reménység táplál, kimondatja velünk, hogy az út végén változás vár ránk, hitünk szerint testi valónk meghal, de lelkünk tovább él, mert Istentől való, és így örök és halhatatlan. Engedjük hát, hogy Isten gondunkat viselje a jelenben és az előttünk álló, számkra ismeretlen úton, mert Isten szeretete soha nem ér véget.

Húsvét reggelén a jánosi látás bizalomra, szeretetre, hitre épült.

Arra a szeretetre, amelyet Jézus megélt, tanított, amellyel szolgált, imádkozott, vigasztalt, elfogadott.

Arra a szeretetre, amelynek szolgálatára János vállalkozott az első keresztény közösség tekintélyes alakjaként Simon Péter mellett.

Arra a bizalomra, amelyről Pál apostol a rómaibeliekhez írt levelében vall: „Biztos vagyok ugyanis abban, hogy sem halál, sem élet, sem angyalok, sem fejedelemségek, sem jelenvalók, sem jövődők, sem hatalmaságok, sem magasság, sem mélység, sem egyéb teremtmény el nem szakíthat minket Istentől, mely Krisztus Jézusban, a mi Urunkban van” (Róm 8,38–39).

A jánosi látást, a jánosi hitet és szívet kívánom mindannyiunknak, amellyel „...hirdetjük, amint meg van írva: „Amit szem nem látott, fül nem hallott, és ember szíve meg sem sejtett, azt készítette el az Isten az őt szeretőknél” (1 Kor 2,9).

A sötét oldal is...

JAKABHÁZI BÉLA BOTOND

• A húsvéti csodához vezető út elképzelhetetlen nagy-péntek nélkül, és ezt a tényt igen gyakran közhelyként kezeljük. A történet jól ismert, minden évben újra meg újra ismétlődik. Nincs benne semmi új, meglepő, felháborító vagy botrányos. Aztán időnként – nevezzük ezt gondviselésnek, kegyelemnek, véletlennek vagy akár a sors iróniájának – a bibliai történet, kínjaival és extázisával együtt, a mi életünkben válik valóra. Amikor a Megnevezhetetlen a mi elvárásunknak, aggodalmunknak, templomi áhítatban megszelídített, „házasított” istenképből fakadó „tudásunknak” el-entmondva, nemhogy nem csupán ajtóstól vagy to-kostól, de falastól tör be életünbe (hatalmában és váratlanságában azonban valahogy mégsem erőszakos vagy durva velünk), és nincs tekintettel arra, hogy kócos a hajunk, vagy éppen a kopottabb otthoni ruha lóg rajtunk. A polgári jólneveltségünk azt mondatja velünk, hogy a Léleknek illene kopogtatni, vagy legalábbis megkérdezhetné, hogy készek vagyunk-e a fogadására. Illene, hogy szépen szabályozható legyen, mint a csapból folyó víz, amelynek hőmérsékletét és hozamát hanyag csuklómozdulattal irányíthatjuk.

Időnként ez a tapasztalatunk: az istenség, mert így nevezzük, szabályozható. És csak egy alig észlelhető, enyhe nyugtalanság szívünkben a jelzője annak, hogy nem a Lélekkel vagyunk kapcsolatban, hanem a saját kis énünket vetítjük ki a világra. Nem kell fargott szobor vagy festett kép legyen az, amit imádunk, hogy bálványoknak nevezzük. Saját vágyaink, saját egyéni és közösségi értékrendünk és ítéleteink egy lényegében nemlétező lényre való kivetítése is bálványimádás, méghozzá egy finomabb, de annál mérgezőbb formájában – így alakultak ki a törzsi és a nemzeti, a „minket védő és ellenségeinket elpusztító” istenek. Ez az, ami nem a Lélek, hanem az én és a mi: politikánkkal, gazdaságunkkal, imaházainkkal és templomainkkal, no meg az elmaradhatatlan, önmagunkat hátra veregető bókjainkkal. Erről elég sok mondanivalója van a názáreti Mesternek, de most fordítsuk a figyelmünket a kimondott tanításai, példázatai és intései helyett egy másik példázatra, ahogyan az megnyilvánul a nagycsütörtöki gyötrődés és a húsvéti misztérium kinyilatkoztatásában.

dóak vagyunk az irányítást a Lélekre bízni, nem pedig saját terveink és elképzeléseink szerint „haladni”. S mivel nagyon valószínű, hogy ami (újra) feltáru- előt-tünk, annak lesz olyan része is, amely félelemkeltő, esetleg iszonyúan kegyetlen, nem árt emlékeztet-nünk magunkat, hogy nem baj, ha nem vágyunk egy ilyen kockázatokat rejtő utazásra. Ha eljött az ideje, akaratumk nélkül is történik, ha nem jött el, hiába is erőltetnénk. Megtörténhet, hogy most éppen nem vá-gyunk erre, vagy azt érezzük, hogy nem állunk ké-szen rá. Ezt a készenlétet, a felkészültség mértékét nem az elménk határozza meg, hanem a szívünk. És a testünk is hol egyértelmű, hol nehezebben értelmez-hető jelzéseket ad arról, hogy meddig merészkedjünk, mi az, amit bevállalhatunk, és hol értük el a kilenc-venkilenc szoba után a századikat, amelybe csak ak-kor léphetünk be, ha készek vagyunk akár meghalni is. Egy ilyen belső úton a mesében a fiúnak vagy lány-nak van a metaforikus tarsolyában valami, ami nél-kül nem juthat el a vágyott célhoz.

A mi esetünkben ez egy alaptételhez fogható, a misztikusok, próféták és a Lélek hatalmával gyógyító férfiak és nők tapasztalatából származó tudás. Tudás, amelyet sejt a szív, tapasztal a test, s az emberi nyelv próbál megragadni. A lényeg ugyanaz, Indiában is az volt, Nyugaton is az, amit az észak-amerikai bennszül-öttek a Nagy Titoknak neveztek, neveznek.

Számunkra, akik élettapasztalatunkat elsősorban bibliai kijelentésekhez és történetekhez mérjük, az alaptételt János első levele fogalmazza meg a legtö-mörebben: Isten szeretet. Ez a kiindulópont, de a vég-pont is, az alfa és az ómega, ha így tetszik. A görög ábécé első és utolsó betűjének nincs sarka, vége vagy eleje, mindkettő ugyanazt fejezi ki – az első és az utol-só összetartoznak. Ebből következik az is, hogy min-den, ami a kettő között van, összetartozik. Ilyen érte-lemben ugyanoda fogunk megérkezni, mint ahonnan elindultunk, mégis a világ nagyot fordul velünk köz-ben.

Isten szeret, és mindent Isten teremtett, tehát min-den mögött szeretete áll. A gonosz, kellemetlen, fáj-dalmas alapjában véve a szentség egyfajta megnyil-vánulása, s ennek az elfogadása nem kis feszültséget kelt bennünk: hogyan lehet, hogy Isten olyat tegyen, ami nekünk nem jó? Pedig teszi. Az Egy nem a polarit-ás világában él, viszont mi, teremtmények igen, és el sem tudnánk képzelni az életet ellentétek, feszültsé-gek nélkül. Az életünk, szívünk, emberi együttélé-sünk sötét oldalának problémájára időnként javasol-tak megoldásokat, amelyek végül is csak jobban ösz-szevarták lelkivilágunkat: a kereszténység megal-kotta a perzsa mitológiából, zsidó közvetítéssel ihle-

Az alaptétel

A virágvasárnaptól húsvétig vezető út nem egy dél-utáni séta vagy nyári üdülés hangulatát idézi, öröme-vel és gyötrelmével az emberi sors megértésének kul-csát adja, pontosabban kínálja fel. Feltéve, hogy úgy érezzük, erre szükségünk van, vágyunk rá, és hajlan-

tett sátán vagy ördög képét, mintegy a jó istenség ellenpólusát. S bár a sötétséget is végeredményben Isten teremtette, mégis mintha kívül esne az Ő hatókörén, vagy ami még rosszabb – mint Jób esetében – látólag összejátszik a jóistennel.

A sötét oldal megértéséhez azonban nincs szükség ilyen egzotikus, „ördögi” elméletekre. Isten szeretet, és minden forma, amiben számunkra is megnyilvánul, korlátozott, esendő, változásnak van kitéve: születés–halál, öröm–bánat, nyugalom–kétségbeesés mind-mind a Lélek tánca a forma és az anyag által. Íze számunkra időnként édes, máskor keserű, jobbra elviselhető, egyszer-e egyszer elviselhetetlen. A kereszténység fogalomtárában előkelő helyen szereplő kegyelem valóban adott, „ingyenes” ajándék, de egyáltalán nem fájdalommentes, langyos mentalitás („minden jól van, ahogy van”) következik belőle, hanem döbönt ráeszmélés arra, hogy egy időben vagyunk szentek és romlottak, halandók és halhatatlannok, személyek és személyen túliak. Erre tanít, erre vezet a Lélek, amely nem az elképzelt és az általunk megszólított, hanem a minket magával ragadó szeretet.

Az élet sötét oldalán is Isten áll. Ha ez nem így volna, minden valódi vagy vélt ellenséget, ellenünk hibázó személyt vagy csoportot nyugodt lelkiismerettel szegezhetnénk keresztre vagy küldhetnénk gázkamrába – mint ahogy tettük is történelmünk során. Jézus nemcsak érti, nemcsak a Lélek tekintélyével tanítja, de éli is – és teljesen logikus és érthető, sőt lassan élhető sokunk számára is: szeresd felebarátodat. Mert végső soron a felebarátod is te vagy, és szeresd ellenségeidet, mert végső sorban az ellenségben is az Egy nyilvánul meg. A Lélek teremtő ereje áldásként van jelen minden csodálatos formában és emberi szempontból groteszk torzszülöttnél. Nincs határa, nincs szavatossági ideje, és nem feltételhez kötött.

A keserű pohár

Virágvasárnap az összegyűlt sokaság egy szamárcsikón haladó fiatal férfit ünnepel. Vagyis nemcsak a személyt, az ács fiát, hanem a reményt, vágyott szabadságukat és boldogságukat, a szentség áldását. Valószínű, egy mitikus alakot vetítenek rá a tanító és gyógyító galileaira, aki ezt nem utasítja el, engedi, hagyja, hogy a nép ünnepeljen. A következő napok történéseit is jól ismerjük. Aztán ott van a csütörtöki fordulópont, ahol a történet egy más szintre lép, ha úgy tetszik: bepillantást nyújt egy másik dimenzióba. Ezek a történések, mint említettem, nem idegenek tőlünk, ismerjük őket, találkoztunk velük hétköznapijainkban is (bár talán a szentekre a legjellemzőbb a közönségesnek tartott apróságokban látni az Ezerarcút), de feltételezem, leginkább szülészetekhez, kórházak-

Örök Jelenlét!

*Mindenhol és mindenkor felragyogsz.
Sugáرزol a szeretetöltésekben, a lendületes
ecsetvonásokban,
megcsillansz a megsárgult kottakeresztben.
Érezlek minden kezdőének első akkordjában,
az el nem felejtett mosoly erejében.
Csodállak az egyszeriben, a lenyűgözőben.
Észlelek a nemes gondolatban,
a rácsodálkozásban, a gondoskodásban
és támaszban,
minden régmúlt jóban
és most kibontakozóban.
Ott vagy a már meg nem szólaló
telefoncsöngésben, a megrendülésben,
az őszi hajnalokban,
az elvesztett biztonságban,
a tehetetlenség végérvényességében.
Fájdalomjelenlét (is) vagy.
Ha már nincs AZ a szó,
nincs AZ a mozdulat,
AZ a lendület,
akkor tudom:
Benned, Veled van.
Hisz hol a part szakad, ott a végtelen.
Ahol a megsemmisülés, ott az ígéret.
Itt találok Rád, ahol már nincs félelem,
nincs aggodalom.
Öröm van és hála.
Hála, hogy beleolvadhatok örömerődbe,
és élem a veled való találkozás
beteljesedett pillanatát.
Lélekjelenlét vagy.
Köszönöm.*

JAKABHÁZI ANNAMÁRIA

hoz, baleseti színhelyekhez és ravatalozóhoz kötődnek: azokhoz a helyekhez és időszakokhoz, amikor örömmünkben vagy kétségbeesésünkben „leestünk a székről”: mérhetetlenül sérülékeny, törekeny és érzékeny lelkünkkel kerültünk közvetlen kapcsolatba. A Lélek kinyilatkoztatja magát, és gyakran csak annyit mondhatunk, hogy „húha”, vagy „ezt nem hittem vol-

na”. És csodálkozunk, eddig hogy nem láttuk, tudtuk tisztán azt, mennyire egyszerű, meglepően egyszerű és tiszta az, amint a Lélek megnyilvánul és működik bennünk és általunk is. Még ha össze is töri a szívünket. Egyszerre tapasztaljuk meg azt, hogy odasújt, és hogy visszavonhatatlanul szeret, hogy szétroncsol mindent, amit jelentősnek tartottunk, és össze is gyűjt minden szilánkot életünkéből azért, hogy Ő rakja össze, az Ő lelke szerint.

Jézus gyötrődik – nem így képzeltem el, nem lehet ez a vég, kell lennie tovább. És nincs több, nincs tovább. Nem arra gondol, hogy majd csak jóra fordul minden, mert ha ezt tudná vagy hinné, akkor csak egy melodramatikus tranzakció része lenne életének teljes átadása a Léleknek. Az Olajfák-hegyén Jézus nem üzletel az Istennel, bár a kísértés felmerül. Amit tesz, az a Léleknek való teljes önátadás, a halál vállalása, a kudarc vállalása. Ez a fordulópont: a keserű pohárból való ivás, az isteni akarat vállalásával (kereszt) a történelmi és pszichológiai időből való kilépés a végtelenbe.

Világossá válik, hogy a Mindenség Ura teremtett mindent, azaz egy atomot felépítő részecske sincs, amelyet nem az akarata hívott volna létre. És minden következményével együtt számunkra is dereng, hogy ami pont most történik, pl. ezeknek a soroknak az olvasása, Isten akarata. Nincs más hatalom, nincs más akarat, nincs más valóság, csak az Egy. Szelidíthetetlen, hatalmas, életet adó és pusztító, minden emberi el-

gondolást meghaladó, minden forma mögött átütő erővel sugárzó szeretet.

A misztérium

A nagypénteki tragédia, az emberi sors alapvető keresztire feszítettségének megtapasztalása után húsvét hajnalán csoda történik. A keresztény hagyomány misztériumnak nevezi, találóan. A kérdés nem az, hogy igaz-e, így történt-e, tényleg így ünnepelték-e Jézust virágvasárnap, tényleg elárulta-e Júdás, s igaz-e, hogy Jézussal keresztire feszítése után sokan találkoznak, méghozzá hús-vér mivoltában. Ezek a kérdések is fontosak amúgy, de épp most szinte lényegtelenek. Az igazán lényegbevágó kérdés az, hogy ezt a történetet ismered-e élettapasztalatodból, igaz-e a Te életedben?

A kérdés az, hogy érzed-e, éled-e a léted hangolódását a Lélek akaratára, tapasztalod-e sorsodnak, emberi valódnak alapvető keresztire feszítettségét. Érzed-e, hogy nem szellemként jársz ezen a földön, hanem hús-vér, az istenséget magában és magával hordozó teremtményként? Hogy az Isten szeretet, és ha összetör és megöl is, végtelenül ragaszkodik hozzád? Hogy az élet sötét oldala, az árnyék is a Lélek adománya? Mitől félnél, miért nem maradhatna nyitott a szíved, miért ne ünnepelhetnél, sírva és nevetve? Miért vágnánk többre vagy másra, mint ami éppen van, mint ami az Ő akarata?

Húsvét az örökkévalóság körforgásában

FARKAS IZOLDA

Az élet körforgásából a húsvét ünnepe sem maradhat ki: ez, az Isten alkotta, természetes és jól működő rend képezi életünk terét, amelyben ünnepeinket is megtartjuk. Annak ellenére sem maradhat el, hogy sokszor a karácsony varázslatához, melegségéhez, az ajándékozásban megragadható szeretetteljességhez képest nem mindig érezzük át és éljük meg tartalmát. Olykor homályos, hogy a népi hagyományok, locsolás, tojásfestés mellett mi is pontosan a vallási tartalma ennek az ünnepnek, különösen unitárius megközelítésben.

De az ünnep maga szüntelenül visszaköszön életünkben, mint a nap, amely minden reggel egyre erősödő melegével megcirógat a forró kávé vagy tea elkortyolgatása közben. S olykor meglep, mint mikor riadtan arra ébredünk, hogy nem hallottuk meg a telefon ébresztőjét. Pedig minden évben ugyanaz a kör játszódik le karácsonytól a böjton, virágvasárnapon, nagypénteken át húsvétig.

Böjt

Csakhogy a húsvéti ünnepkör ezen szakaszánál nehezen állunk meg. Mert valahol mind megtapasztaltuk a saját bőrünkön, hogy az ember igazán kényelmes teremtés. Azért dolgozik, azért hajt, hogy megteremtse a kényelmet. Arra törekszik, hogy a legfinomabb falatokkal, a legjobb italokkal kényeztesse magát. S nagyon sokszor szeret eljátszani a gondolattal, hogy a végcél, amiért egy életen átdolgozik, egy kényelmes, bőséges élet, amelyben a saját háza teraszáról a boldogsággal átitatott arccal, tétlen figyeli a naplementét.

Ha nem muszáj, nem szeret böjtolni. Hiszen már amúgy is kinőtt abból a korból, amikor édesanyja parancsára kell meginnia a mézes fekete retek levét, csak azért mert „értsd meg fiam, hogy a javadat szolgálja”. A döntésképes felnőtt ember már maga dönti el, hogy mit szeret és mit nem, mi ízlik és mi nem, mi tetszik és mi nem. Szabadon dönthet arról, hogy amit nem sze-

ret, annak nem hagy helyet életében, és így még nehezebben tud lemondani arról, amiben örömet lel. Ezért a böjt mára nagyon sokszor mézes feketerekek-lévé alacsonyodott le. Amit akkor gyakorlunk, mikor a testünk rákényszerít, és nem akkor, amikor az egyszerre lehetne a test és lélek megújuló erejének forrása.

Húsvét, az örök élet ünnepe

Ennek ellenére húsvét nem csupán a természet megújulásának az ideje: az ünnep maga vallási és népi hagyományában is magában rejtja a testi-lelki megújulást, az örök élet titokzatosságát, amit gyermeki lélekkel úgy próbáltunk elképzelni, ahogy azt az egyszerű ember felfoghatta és megérthette. S ahogy megfoghatóvá tudta tenni, hogy mit is jelent az Istennek az örök élet egy perce: amikor az a bizonyos gyémánthege, amelyikhez ezerévente egy-egy madár jár csőrét belefenni, elfogy, akkor telik el Istennek egy perc. Ezzel próbálta megérteni a megérthetlent, megragadni a végtelent és elképzelni az örök életet: vajon mennyi is lehet az örök élet? Meddig is fog Istennel élni az emberi lélek? Próbálta megérteni, hogy mekkora is az az ajándék, amit Istentől kapott, és örök életnek nevezünk, lelki örök életnek.

De úgy hiszem, hogy nemcsak lelki örök életről beszélhetünk, hanem úgynevezett „földi örök életről” is, azaz az ember földi életében az örök életre való törekvésről. Ez a szüntelen törekedés az ültetésre, építésre, nevelésre, alkotásra, az örök mozgásban levésre, mint a szívdobogás, a légzés, az állandó, örökös izomösszehúzódás, amely maga az élet. A földi örök élet a lüktetés, a megfeszülés és elernyedés, az elalvás és ébredés, az elhalás és újjászületés, az elfáradás és megújulás. Ezzel szemben a tétlenség, a leállás, az állandóság, a törekvés hiánya az élet megszűnését jelenti, az örök életre való törekvés megszűnését.

Úgy hiszem, akkor törekedünk a földi örök életre amikor megújulásra törekszünk, majd a pihenés után a munkára, a munka után ismét pihenésre, a testünk-lelkünk kényeztetésére – ez a körforgás (amelyre tudatosan kell figyelni) az örökkévalóság alapja, ahogyan a természetben is a teremtés kezdete óta a körforgás tartja fenn az örökös földi létet.

A megújulás bölcsessége

De a körforgás alatt ne a mókuserék folyamatos pörgésére, egyhangúságára, élettelenségére gondoljunk,

mert innen közelítve félreértjük a lényegét. Hiszen körforgásban mozog az életet adó víz, a föld körkörösen kerüli meg a napot, és az évszakok is változatlan sorrendben hozzák magukkal az elhalást és megújulást. Az ünnepkör, a körforgás valójában áldás, tele lehetőséggel, reménnyel, hittel, a megújulás vágyával.

És mindez nem véletlen. A tulipánok a téli álm után nem véletlenül bújnak ki a földből, és nem véletlenül hervadnak el. Nem véletlenül jön fel reggel a nap és nyugszik le este, ahogy az eső sem véletlenül esik lágyan a földünkre, majd a nap melegével újra maga mellé cirógatja pára alakjában. Mindez okkal működik a természetben, nem véletlenül és nem kényszerből.

Mi, emberek nem mindig hordozzuk magunkban a megújulás bölcsességét, annak a tudását, hogy nem minden állandó, hogy az élet körforgásának vannak mélységei és magasságai, hogy tudatosan kell pihenni, hogy új erőre kapjunk, tudatosan kell imádkozni, hogy lelkünk megerősödjön, hogy akarni kell a megújulást, és megújulás előtt el kell engedni a régit. Pedig mindenki vágyja a megújulást. Mert testünk, lelkünk, szellemünk erre született és erre jött létre. A folyamatos változásra, hiszen csak az a maradandó, ami képes megújulni.

Ebben a tudatos odafigyelésben, a tudatos körforgásra való törekvésben rejlik húsvét ünnepe, amit Márai Sándor így fogalmaz meg *Füves könyv* című művében:

„Az élet rettenetes versenyében legtöbb ember csak akkor pihen meg, ha beteg. A betegség, a francia költő szavaival, nemcsak a szegények utazása, hanem a szegények nyaralása, téli Rivierája, Tátrája és Egyiptoma is. A lázas kedélyekre a betegség igazi lázat küld, hogy kissé megnyugodjanak. A becsvágyó és kielégületlen ámokfutó, aki – mint Kleist, a költő – »váltogatja a városokat, mint a lázbeteg a vánkosoikat«, csak betegágyban eszmél igazi vágyaira, reménytelen szenvedélyeire.

A betegség pihenés is, ez közhely. Ezért előzd meg a természet parancsát, a kényszerű betegszabadságot, s iktass életed iramába apró, mesterséges betegségeket, hogy megpihenjél. Makkegészségesen őrizd néha egy napon át az ágyat. Farkasétvágyad van, a szöveget is megrágnád: koplalj önként egy-két napot. Szíved nem zsörtölődik még a nikotin miatt: jutalmazd meg azzal, hogy parancsoló szükség nélkül abbahagyod három napra a cigarettát. A szervezet oly hálás a legcsekélyebb figyelemért! S ezek az apró, mesterséges, a betegség parancsa nélkül felidézett betegségei és gyógyítási állapotok, önkéntes diéták, megvonások és pihenések felérnek egy keleti úttal vagy egy vakbélműtéttel. Kísérelj meg. Csodákat látsz majd.”

Forrás: commons.wikimedia.org

Az asztal terítve

ÚJVÁROSI KATALIN

• Család- vagy magánlátogatásaim során sok háznál találkoztam az utolsó vacsora képével – megfestve, kihímezve, fényképként vagy szoborcsoportként megformázva –, s érdekes módon mindenhol kiemelt helyet találtak az otllakók az alkotásoknak. A székelyderzsi gyülekezeti teremben is őrzünk egy ilyet, amely néhai Orbán Emma néni ajándéka, aki egyik nőszövétségi esten hosszasan mesélt arról, hogy számára mit jelent ez a színes alkotás és hogyan kísérte végig életét. Biztos vagyok benne, hogy minden háznál mesélnek ezek az alkotások, ha merjük kérdezni őket. De ha nem kérdezzük, úgyis teszik a dolgukat csendesen: emlékeztetnek egy olyan pillanatra, amely minden keresztény ember számára meghatározó.

A húsvéti ünnepkör elemei közül számomra kiemelt jelentőséggel bír a tanítványokkal elfogyasztott vacsora története. Tudom, hogy minden sátoros ünnepen elhangzik az erre való emlékezés, mégis, ilyenkor, húsvétkor erőteljesebb az élmény. Jézus és a tanítványok idejében természetes volt a régiektől örökölt rend betartása, miszerint elkészítik a bárányt, áldást mondanak és élő szóval emlékeznek arra az időre, amikor megszabadultak, amiért ünnep ez a nap. Mert hozzátartozott az ünnephez a régi tettek felsorolása, hogy az újabb nemzedékek is részesüljenek a tudásból, a dicső múlt nagy tetteiből és a jó Isten áldásainak felsorolásából. Így kelt életre minden évben ezen az ünnepen (is) a történelem. Azért is kiemelkedő ez a pillanat, mert itt válik nyilvánvalóvá, hogy ki az áruló, illetve itt jelenti ki Jézus nyomatékosan, hogy kezdődnek a szenvedései. És itt kéri alázattal a (mindenkori) tanítványaitól: „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre!” (Lk 22,19b).

Életünket végigkísérik az étkezések. A születés öröme minden jóval telerakott radinás kosár, a keresztelői ebéd, a konfirmáció után szervezett ünnepség, az esküvői dínom-dánom, a kortárstalálkozók, születés- és névnapok, az ünnep- vagy hétköznapok, vagy épp a néhai szerettünk emlékére szervezett halotti tor mind jelen van az életünkben, és mind egy-egy asztal köré ültet bennünket. Mi történik ezen alkalmakkor? Milyen az asztalod ilyenkor? És máskor? Mit teszel rá és miért, hogy viselkedtek, miről beszélgettek – ezekbe belegondoltál? Egyáltalán: miért fontos ez?

Gyermekkoromban mindig az asztalnál étkeztünk. Nem raktuk tálcára a „kaját” és nem vonultunk el vele, megettünk mindent, mert nem illett pazarolni, és mindig megköszöntük a részünket. Ünnepekkor szépen felöltöztünk és csendesen fogyasztottuk el az ételt. Utána beszélgettünk, énekeltünk, mulattunk. Ha evés közben „csirikoltam”, rám szóltak: *magyar ember, mikor eszik, nem beszélget!* S mondták ezt úgy,

hogy nem volt választásom, csendben kellett maradnom...

A mai ember egyre ritkábban ül asztalhoz. Mint sok minden másra, erre sincs ideje. Vagy ha kerül, akkor összeköti még valamivel: filmet néz, újságot olvas vagy csak bekap valamit, útközben. Üzletről tárgyal,

„...és ezt mondta nekik: *Vágyva vágytam arra, hogy szenvedésem előtt megegyem veletek ezt a húsvéti vacsorát.*” (Lk 22,15)

tanácskozik – állítólag eredményesebb így. S közben egyre érzékenyebb és éhesebb. A szakemberek azt javasolják, hogy használjuk ki az időt, amikor együtt ül le a család az asztalhoz, mert lássuk be, ritka pillanat az. Meséljünk egymásnak a napunkról, gondolatainkról, bármiről. Igazuk van, valóban ritka, amikor mai családok együtt ülnek asztalhoz.

Ám én el sem tudom képzelni Jézust és a tanítványokat, amint ama húsvéti vacsorán cseverésznek előző napjukról vagy arról, hogy mit vegyenek fel a közelgő ünnepre. Az áldáskérő imádság, amely meghívja a jóistent az asztalhoz, nem engedi ezt. A meghívott Atya, aki láthatatlanul ül le az ünnepi asztalhoz, csendet parancsol. Csendet, amely kinyílik és gyümölcsöket ont. Csendet, amelyben érezhető az összetartozás. Csendet, amely válaszol régi kérdésekre. Csendet, amely a felületes beszélgetést őszinte és komoly vizekre tereli. Olyan csendet, amely megbír olyan súlyos kijelentéseket is, hogy *ez az utolsó alkalom köztetek.*

Kedves Testvérem! Próbáld ki az idén: terítsd meg szépen az asztalt, gondold végig, mit teszel rá és miért, hívd szeretettel és örömmel a családod az asztalhoz, mondjatok imádságot és étkeztek csendben. Mikor végezték ki fog buggyanni a szó, a mélyebb, az értékesebb, és meglátod: nemcsak a test fog jóllakni, hanem a lélek is. Hála a csendnek, melyben Ő tud megnyilvánulni mindenekelőtt. Áldott ünnepet, jó étvágyat testednek, lelkednek egyaránt!

Ünnepi beszéd

BÁLINT BENCZÉDI FERENC

A március 15-ei kolozsvári ökumenikus megemlékezésen a piaristák Szentháromság-templomában tartott ökumenikus szertartáson egyházunk főpásztora, Bálint Benczédi Ferenc végezte a szolgálatot. Az alábbiakban az elhangzott beszédet adjuk közre.

• Kedves testvéreim, ünneplő gyülekezet!

Ez ünnepi alkalommal tartandó beszédem bibliai alap gondolatát Ézsaiás próféta könyve 58. részének 6. verse képezi: „*Nekem az olyan böjt tetszik, amikor leoldod a bűnösen fölrakott bilincseket, kibontod a járom köteleit, szabadon bocsátod az elnyomottakat, és összetörsz minden jármot.*”

Kedves ünneplő testvéreim!

Istené a hála, hogy megérhettük ebben az esztendőben is március 15. napját. Mert jól esik évről évre előkeresni a fiókból a nemzeti színű kokárdát, újra elénekelni a korabeli nótákat, hagyni, hogy a több mint másfél évszázaddal ezelőtti lelkesedés átítassa mostani tudatunkat, és meghatottan mondani a pesti forradalmárokkal: „A magyarok Istenére esküszünk...” Jó itt állni, különböző felekezetek együtt, s közösen imádkozni nemzetünk javáért, jövőjéért.

Igaz ez még akkor is, ha sokszor érezhető, milyen nehéz ünnepelni. Nyilván nemcsak azért, mert régi a múlt, hanem elsősorban azért, mert eltávolodott tőlünk a forradalom eszméje. Petőfi, Kossuth, a pesti ifjak mitikus alakot öltve, önmaguk közhelyeként válnak az ünnepi sablon részeivé. Valahogy a forradalom lényege és a külső eseményei különálló életet kezdtek élni. A külsőség megmaradt, a lényeg viszont – a szabadság igénye, amely akkor és ott sajátos, egyedi formát öltött – elhalványult. Sajnos ma nem a szabadság eszméje áll az ünnep középpontjában, hanem az akkori emberek cselekvése. Megmaradt a dráma, az esemény sor, az érzés, de elpárolgott a tartalom, az, ami miatt mozgásba lendült a nagy gépezet, az egész nemzet.

Kedves testvéreim, a mai napon fordítsuk figyelmünket mégis a tartalom felé. E böjti időszakban próbáljunk pár percig mélyen beletekinteni a múltba, és keressük a ma is megfogalmazódó mondanivalóját. Úti kalauzként pedig hívjuk segítségül Ézsaiás szenvedélyes mondatát, amit az Úrnak tulajdonít, e mai beszéd bibliai alap gondolatát: „*Nekem az olyan böjt tetszik, amikor leoldod a bűnösen fölrakott bilincseket, kibontod a járom köteleit, szabadon bocsátod az elnyomottakat, és összetörsz minden jármot.*”

Ézsaiás számára a böjt elképzelhetetlen a szabadságra való törekvés nélkül. Csak az böjttől igazán, aki önmagát és a körülötte élőket felszabadítja a bűnösen felrakott bilincsek rabságából. A böjt lényege ugyanis a helyreállítás, a megtisztulás, a rendteremtés, más szóval az emberséghez való visszatalálás, ami elkép-

zelhetetlen szabadság nélkül. Amíg önmagamon vagy a körülöttem élőkön jármok és bilincsek éktelenkednek, addig nincs lehetőségem az emberségem megtalálására. Ezért szent és érvényes minden olyan forradalom, amely a szabadságért harcol. Az ilyen forradalmak ugyanis nemcsak a politikai helyzetet kívánják megváltoztatni, hanem elsősorban az emberi méltóság helyreállításán munkálkodnak. Ezért van az, hogy az elnyomás ellen küzdők, a szabadságharcosok mindig szent célért küzdő emberek. Azok pedig, akik meghunyászkodva, az elnyomó hatalom árnyékába bújva keresik önmaguk előrehaladását, akik kompromisszumok és féligazságok mentén próbálnak féltételeket teremteni, azok a rossz oldalon állnak. A világban ugyanis kevés a valóban rossz ember, akik tudatosan a gonoszt, a rombolást választják. III. Richárdok ritkán születnek a földre. Az elnyomás legtöbbször a megalkuvó, a meghunyászkodó emberek félmértékes életéből származik. Az elnyomás leghatékonyabb táptalaja a felszínesség, a tudatlanság, a restség, a gyávaság, azok, akik a bilincsek levétele helyett azt kérik, hogy csak egy kicsit lazítson a hatalom a csukló szorításán. Akiknek elég a két kanállal több étel, a két garassal magasabb fizetés, a szabadon kimondható szó helyett az anyagiakban bővelkedő, de kétrét hajlott élet, a szájra tett ujj. Semmit sem ér a bilincs félig való levétele, a járom meglazítása, az „emberarcú” zsarnokság vigyorgása. A szabadság legnagyobb ellensége ez a görnyedt szolgálalkúság, amely milliók életében nyomon követhető.

Nézzünk csak körül világunkban! Nézzük csak meg, hogy mi módon szolgálta akár a közelmúltban, de rafináltabb formában a mában is ez a gyámoltalan és öntudatlan emberi viszonyulás a mindenkori zsarnokok célját, és magunkba szállva figyeljük meg, hogy e nyúlós langyosság milyen gyakran kúszik rá a mi bokánkra, csuklónkra is. Minden üresen kongó ünnepi beszéd, minden rutinosan megtett ünnepmajmolás, de minden elmulasztott igaz szó, minden meghátrálás, minden egyes jog feladása egyedül és kizárólag a zsarnokságot szolgálja, és elárulja a mindenkori forradalmat.

A forradalom ugyanis nemcsak a lángoló történelmi pillanatokból áll, hanem folyamatos törekvés, amely minden nap lejátsszódik. A tüzes, véres, csatakiáltástól hangos pillanatok, az életüket feláldozó hősök kiemelkedő példák, a történelem által magasra emelt útjelzők, akik rámutatnak arra a folyamatos

harcra, ami szabadság és zsarnokság között zajlik minden egyes nap.

Az 1848-as forradalom a maga lényege szerint nem ért véget, csupán folytatása Bocskai felkelésének, Rákóczi harcának, és előzménye '56-nak, '89-nek. Ezek pedig együttesen jelképei, piros betűs ünnepei annak a harcnak, amelynek minden egyes ember részese, és amely minden nap zajlik. Hiszen a zsarnokság és szabadság harca reggeltől estig zajlik a családi otthonban, az iskolában, a munkahelyen, a színházban, a templomban, a parlamentben, az irodában. Minden egyes ember napi rendszerességgel kell döntsön arról, hogy a szabadság forradalmi jellegű igazsága vagy az elnyomás, a zsarnokság hideg bilincse mellett kötelezi el magát.

Így jutunk el ide, a mába és e mai ünnephez, amikor a rég élt hősök példáján felbuzdulva kellene elkötelezzük magunkat a szabadság tiszta levegője mellett. Ám – könnyen beláthatjuk – ez ugyanolyan nehéz ma, mint amilyen volt a múltban. Könnyebb beállni a sorba, elfogadni az alamizsnát, lehajtani a főt, nagyot sóhajtva elmondani, hogy ez van, vagy akár tudálékosan magyarázkodni, hogy másképp nem lehet, mint vállalni a hatalmasokkal szembeni harcot. De azért azt tudni kell, hogy nincs emberség ott, ahol a zsarnokság az úr. *Az élet csak a szabadság tiszta levegőjén tud fejlődni!*

Ézsaiás viszont a szabadság további sajátosságára is figyelmeztet minket. Mégpedig arra, hogy önmagam szabadsága semmit sem ér, ha a mellettem élő elnyomás alatt van. Igazi szabadság csak ott terem, ahol ez a lehetőség mindenki számára megadatik. Ahol nincsenek első- és másodrendű polgárok és emberek, ahol ugyanazzal a mércével mérnek mindenkit, és mindenkinek ugyanazok a lehetőségek állnak a rendelkezésére.

Mekkora különbség van, testvéreim, a mindig győztes nagyhatalmak, például Amerika szabadsága, és a kudarcból felnövő népek szabadsága, például a magyaroké között. Az amerikaiak szabadsága dicsőséges, csillogó és önző, amely önmaga dicsfényében tetszeleg, és nem képes meglátni a maga körül levő elnyomást. Öntetszélgeése hamar arroganciába, mások lefitymálásába csap át. A magyarok szabadsága áhított álom, amely sok kudarcos harc, megannyi elvesztett háború és évszázados elnyomás árán fogalmazódott meg. A mi szabadságunk nem dicsőséges, hanem lelkekben dédelgetett vágy, amit az édes-

anyák csókjukkal lehelnek csecsemőikre, nem csillogó, hanem olyan, mint egy ritka virág, amely hegyes sziklán, viharoknak kitéve kapaszkodik a darabka életbe. De a mi szabadságunk nem önző, hanem tudja, csak akkor lehetünk szabadok, ha ez mindenkinek megadatik. A magyarok szabadságának záloga a románok, a szerbek, a horvátok, a csehek stb. szabadsága. Ha pedig ezek közül akárcsak egytől is elragadtatik ez a lehetőség, akkor az a mi szabadságunkat is csorbítja. A mi szabadságunk mellkasok mélyére elásott kincs, amit legtöbbször odabent élünk meg, ami nem törekszik dicsfényre, hanem örök böjti csendjében érleli a jobb világ lehetőségét. A mi szabadságunk életforma, amely minden nap megnyilvánul tetteink és viselkedésünk révén. A mi szabadságunk a böjt nyugalma és józansága, amely az ünnepi hangos éneklés, színes viselet és zászlólengetés mellett megnyilvánul minden szóban, tettben, álomban.

Kedves ünneplő testvéreim! Március idusán arra kérlek, hogy mi ilyen ézsaiási, böjti szabadságra törekedjünk, és amikor Petőfi örök életű szavait elmondjuk, akkor azok bennünk a hétköznapokat is átítató elköteleződéssé váljanak. Isten áldása kísérje ünnepszentelésünk! Ámen.

Belső utazás a világ végére

Solymosi Zsolt vallástanár, a János Zsigmond Unitárius Kollégium igazgatója 2018 nyarán hatvanöt napos expedíciót teljesített Kis-Ázsia országaiban és Szibériában. A világutazóval Czire Szabolcs főszerkesztő beszélget. Az interjú második részét közöljük.

• Mi volt a legmeghatóbb pillanat az út folyamán?

Már eddig is sok szörnyűségről meséltem, de gondolkodás nélkül állítom, hogy a legmeghatóbb az észak-oszétiai látogatásunk volt Beszlán városában, amelyet a nagyvilág a 2004-ben lezajlott iskolai túszdrámáról ismerhet.

Az év szeptemberében, iskola-kezdés napján egy ingus-csecsen terrorista csapat jelent meg az udvaron, betereték a több mint ezer főnyi tömeget a tornaterembe, a férfiakat kivégezték, míg a nőket és kisgyermeket három napon át fogva tartották úgy, hogy a fejük feletti kosárlabda-palánkokra robbanószerkezeteket kötöttek ki. Az orosz katonaság rájuk rontott, és a kaotikus harcban több mint háromszáz ember halt meg, köztük közel kétszáz kisgyermek. Tanárként úgy éreztem, hogy látnom kell ezt a helyet, a romokban levő épület tornatermében torokszorító érzés volt megérinteni a falakat, szembenézni a gyermekek színes

fényképeivel... Ami pedig a leginkább mehökkentett, az a rengeteg vízzel teli palack volt, ugyanis virágok helyett ezt hoznak a helyiek – arra gondolva, hogy legalább a mennyországban ne szomjazzanak az egykori túszok. Később, a nap folyamán csecsen lakosok láttak minket vendégül ebédre, és bár látták, hogy még hordozzuk magunkban a reggel látott tragédia helyszínének keserűségét, mindvégig megértőek és kedvesek voltak velünk. Ezért is beszélek erről, hogy ne szaladjunk bele semmilyen etnikai vagy vallási csapdába. Tudjuk a leckét: erőszak erőszakot szül, de ez nem azt jelenti, hogy minden csecsen terrorista és megvetést érdemlő lenne. És így van ez szerte a nagyvilágban is, az erőszak és a gyűlölködés politikailag vagy vallásilag generált tragédiái esetében is.

• Hát a legviccesebb?

Valahányszor megálltunk az autóval a járatlan utak szélén vagy a

mongol pusztaság kellős közepén, és nekiláttunk kicsomagolni a konyhafelszerelést, hogy valami ételt készítsünk, akkor percekben belül autón vagy motorbiciklin megjelentek a helyiek, és rég nem látott ismerősként mellénk telepedtek, így együtt falatoztunk vagy teáztunk tovább. Ez szinte mindig visszatérő motívum volt, és egy idő után már annyira beledőltünk, hogy rendszeren figyeltük is, hány perc telik el, ameddig utazói magányunkat feloldják a semmiből előbukkanó helyiek.

• Ha van az emberiségnek egyetemes nyelve, szerinted annak mi a grammatikája?

Annak ellenére, hogy nagyon komolyan vettük az útra való felkészülést minden szempontból, és néhány hónapon át intenzív orosz nyelvtanulásra adtuk a fejünket, ez a tudás mégsem volt elég ahhoz, hogy mindig megértessük magunkat, és főleg nem volt elég arra, hogy megértsük, amit olykor velünk közöltek. És ebben a csetlő-botló, helyenként már pantomim- ba illő helyzetekben csodás dolgok történtek, kiderült, hogy nem kell minden élethelyzetben azonos nyelvet ismernünk, csupán nyitottság, odafigyelés és lélekjelenlét is elég volt, hogy néha órákon keresztül is azt érezzük: megszületett valamilyen kötődés, értjük egymást, minden jól van így, ahogy van.

Az egyik legnagyobb leckét ebből az egyetemes emberi nyelvből, az önzetlen segítőkészség alaptermészetéről egy atirai kazah barátunktól, Eric Bisalitól kaptuk, akivel úgy ismerkedtünk meg, hogy a szomszéd vendéglői asztaltól nézte kínlásunkat a kazah étlappal, mire megszánt és ő ült közénk, hogy megrendelje a vacsoránkat.

A beszláni iskola romjainál

Miközben jó angolsággal elmesélte, hogy egy helyi kőolaj-kitermelő vállalat mérnöke, arra biztatott, hogy mindaddig, amíg Kazahsztán területén vagyunk, bátran hívjuk őt telefonon, bármilyen gondunk akad.

Mindamellett, hogy számtalan apró ügyintézésben a segítségünkre volt, másnap délután már komolyabbra fordult a dolog, ugyanis a kazah rendőrautó hátsó ülésén találtuk magunkat, a korrupcióról jól ismert közlekedési rendőrök védtelen foglyaikként. Amikor a csúszópénz összegénél kiderült, hogy nem babra megy a játék, engedélyt kértem, hogy felhívhassek valakit, és azonnal elmondtam Eric barátunknak, hogy mi a gond. Ő arra kért, hogy adjam át a telefont a rendőrnek, és meglepetésemre fél perc bólogatás után a rendőrök szó nélkül visszaadták útlevelünket, és kiengedtek az autóból. Csak este, amikor búcsúztunk tőle, tudtam megkérdezni, hogy ugyanbiza mit mondott a rendőröknek, hogy minket azonnal elengedtek. Szerényen mosolygott, és a következőket mondta:

„Lehet, ti nem értitek meg, hogy ez nálunk hogy működik. De elmondtam a rendőröknek, hogy ti az én magyar barátaim vagytok, az én vendégeim ezekben a napokban. Én vagyok a felelős értetek, és én vagyok a hibás is, bármit követek el. És kértém, hogy ne bántsák az én barátaimat, és ha szükséges, akkor odajövök. Mert mi, kazahok minden úton levő vándort szentnek és Allah barátainak tartunk, akiket segíteni kell. Aki nem segíti az utazót, az nem szereti Allahot sem. Ez ilyen egyszerű.” – és pajkos szemekkel mosolygott ránk. Ez hát az emberiség egyetemes nyelvének grammatikája: segíteni minden úton levőt, idegent, és mi ezt mindvégig és mindenben megtapasztaltuk.

• Volt olyan az út folyamán, amikor azt érezted, hogy unitárius lelkészi mivoltod másként en-

ged látni, tapasztalni, például életveszélyben gondviselés, előítélet-mentesség...?

Az hiszem, inkább megfordítanám a kérdést. Pont az unitárius lelkészi mivoltomnak volt nagy szüksége arra, élőben megtapasztaljam azt, hogy az isteni gondviselés útja milyen szépen van kiköveve. Már nagyon kellett ez a nagy út, hogy benne naponta megélhessem azt, mekkora, milyen színes, és milyen bőséges ez a világ, hogy ilyen sokunknak helye van a nap alatt, és ebben a sokszínűségben milyen nagy korlát tud lenni a magunkkal cipelt előítélet, milyen sokszor manipulálnak minket. És ha nem is fogalmaznék ennyire drasztikusan, akkor is világossá vált most számomra, hogy idehaza, a mindennapi életünkben mennyire meghatároz bennünket az, hogy saját fajtánk, nyelvünk és vallásunk közege válik számunkra alapigazsággá anélkül, hogy tudatosulna bennünk: ez egyben vakfolt is, hiszen csak más közösségek, kultúrák és vallási hagyományok megismerésével derül ki, hogy ők is ugyanolyan értékesek, illetve számukra pont az a világ a fontosabb, amelyben ők élnek. Minket, két szelíd nyugati vándort örömmel fogadtak, és befogadtak az életükbe, és ez nagyon jólesett. A lelkészi státus önmagában nem erény, nem is így utaztam, sőt. Lát-

juk, hogy napjainkban gyakran teher, és sokszor már-már pejoratív kicsengésű is, amit a papságról tudunk. De a mély emberi értékek, a nyitottság és az őszinte megismerés, rácsodálkozás volt a tarisznyámban, és ezen belül a vallásos világnézet, amelynek unitárius vonatkozása sajátos módon pont a szabadság értékes megélését adta számomra.

• Hatvanöt nap: melyik volt a leghosszabb és a legrövidebb nap utatok során?

Elégge egybefolytak ilyen szempontból a napok, és bár volt egy alaposan elkészített útvonal és ütemterv, amely alapján haladtunk, mégsem kilométerben mértük az utat. Főleg Közép-Ázsiát elhagyva éreztük azt, hogy megváltoznak az arányok. A mongol pusztaságokon végigvezetve, majd aztán Szibériába érve annyira hosszúak voltak a tajgában a napi távok, hogy volt nap, amikor 1500–2000 kilométert is levezettünk több váltásban úgy, hogy nem éreztük azt tehernek. Véget nem érő sudár vörösfenyő- vagy nyírfaerdők kísérték az út mentén, gyakori volt a lápos, mocsaras vidék, és a folyók: az Ingdirka, az Aldan, az Ob, a Volga és főleg a Léna annyira hatalmasnak és tiszteletet parancsolónak tűnt, hogy sokszor percegig bámultuk az erejüket. A Léna

Dimitrij Lénáról mesél

Reggeli a helyiekkel

például helyenként eléri a 30 kilométer szélességet is – azért ilyen arányokhoz nem voltunk hozzászokva idehaza a Szamos vagy a Duna mentén. Az óriás kompok, amelyek főleg munkagépeket meg hatalmas kamionokat szállítottak a folyók túlsó oldalára, nem egy meghatározott menetrend szerint közlekedtek, hanem amint megteltek. Más lüktetése és mércéje van mindennek ezeken a vidékeken. Tény, hogy egy hónap után annyira otthonosan és magabiztosan haladtunk az utakon, hogy az eredetileg 77 napra tervezett expedícióból végül csak 65 napra volt szükség, hogy haza is érjünk.

• A szállást hogyan oldottátok meg?

Az autónk kényelme megfelelő volt ahhoz, hogy szükség esetén akár több napig is hálósákba burkolóztunk benne aludhassunk, de gyakori volt az, hogy olcsóbb hostelektben és panziókban töltöttük az éjszakát. Ilyenkor kihasználtuk a zuhany frissítő erejét, és sokszor ilyenkor mostuk ki a ruháinkat is. Szerettük ezeket az egyszerű, tiszta és olcsó „gostinyicákat”. Gyakran egy család működtette az út mentén a vendéglőt és a fogadót is, és nem voltak ritkák a hétfégi es-

küvők, meg az éjszakába nyúló vídám mulatozások sem, amelyek sosem zavartak minket, nagyon élveztük, hogy mennyire önfeledten tudtak a nagy családon belül mulatni. Olyan is volt, hogy csupán ketten voltunk az egész vendéglőben vacsorára, és a karaokés élőzenét szolgáltató hölgy a kedvünkért angol dalokat énekelt a vacsora alatt, miközben végig nagyokat mosolygott és biccentett, valahányszor ránk nézett. Nagyon a szívünkbe zártuk ezt a kedves, befogadó orosz lelkületet.

• Van olyan étkezés vagy étel, amire élénken emlékszel?

Alapfeltétel, hogy aki ilyen hosszú útra indul, az ne panaszkodjon az étel miatt. A török, grúz, kazah, kirgiz ízvilágot nagyon szerettük, az orosz konyhának pedig életmentő volt a naponkénti borscslevese, amit minden helyi néni más-más, saját recept szerint készített, így rendszeren vártuk az ebédszüneteket, hogy egy új borscsleves ízét megdicsérhessük.

Amivel nehezebben birkóztunk meg, az a húsos palacsinta volt, ami rendszeren üldözött bennünket. Csak és kizárólag hússal töltötték, aminek a dinszthagyma-szerű állagát egy idő után már nagyon

nehezen viseltük. Különben Szibériában, főleg a csontok útja közelében nagyon gyakori volt, hogy húst hússal ettek az emberek, sokszor a reggeli menüben kizárólag nehéz hússzeleteket lehetett választani, amit a helyi ovisok pillanatok alatt faltak be a szemünk láttára, mi pedig megütközve kortyolgattuk a teánkat bánatunkban.

Közép-Ázsiában elég komoly higiéniai kérdések is felmerültek, Üzbegisztánban még megkóstoltuk a hagyományos plovot (rizses-húsos egytálétel), de a mongol konyha már nem csúszott, és szégyenszemre a kumiszt is megúsztuk, ugyanis a szaga már eleve lebeszélte minket e híres nemzeti ital kóstolgatásáról. Ilyenkor saját dobozunkból falatoztunk hidegételt, még főztem egy-egy spagettit vagy pelmenit, de amint mondtam már, ez nem jelentett akadályt, hogy a helyiek ne dicsérjék a főztömet, vagy ne bólogassanak hálásan egy szelet ízes kenyérünk elfogyasztása után. Egy biztos, sosem éhezünk, és sosem panaszkodtunk.

• Milyen költségvonzata van egy ilyen útnak?

Ez egy lényeges kérdés egy expedíció tervezésénél. Amikor hazafele jöttünk, bőven volt idő költségeket összesíteni, amúgy is minden nap felírtuk a tankolások, étkezések és bármilyen más kiadásaink összegét. Kettőnknek megközelítőleg 6000 dollárba került az út, ami kerekítve mondjuk 25 000 lej. Az expedíció utolsó napjaira eső balti államokat leszámítva minden más ország jóval olcsóbb volt, mint Románia. Oroszországban helyenként a gázolaj 2 lej alatt volt, és az étkezésre is nagyon keveset kellett naponta költenünk. Emlékszem, Üzbegisztánban megálltunk egy teázóban valahol az út mentén, és átszámolva kb. 20 baniba került a két tea. Amúgy itt volt a legnagyobb infláció is a teljes út során, hiszen 100 dollárért cserébe egy pár kilónyi papírpénzt tartalmazó zacskót kaptunk.

Barátkozás a szlovák motorosokkal

A vízumok, egészségügyi és autóbiztosítások még ezerdollárnyi költséget jelentettek, az autót pedig azért nem számolom költségnek, mert a saját autóm adtam el indulás előtt egy évvel, amelynek árából meg tudtam venni hűséges társunkat, ezt a huszonöt éves terepjárót. A túrára körülbelül két évig gyűjtöttük a pénzt. Hivatalos szponzorokat nem kerestünk, így mindvégig szabadok maradtunk az út során, nem kellett senkinek semmilyen szögből hálaforrást készíteni, ami utólag is jó döntésnek bizonyult. Volt néhány önzetlen és kedves barátunk, akik egy kicsit bepótoltak induláskor a költségekbe, és ezt utólag is hálásan köszönöm nekik, jólesett, hogy támogatták álmunk megvalósítását.

Különböző biztatásként mondom, a végösszeget nézve nem beszélhetünk elérhetetlen kiadásokról, és bár nem vagyunk gazdag emberek, mégis sikerült szerényen, de fogcsikorgatás nélkül végigcsinálni az utat. Vannak, akik ezt az összeget ugyanennyi idő alatt elisszák, vagy dohányra költik. Azért mégiscsak jobb utazni, nem?

• **Visszatekintve: a legszívesebben hová mennél vissza?**

Mindenhová és bármikor! Most már a téli időszak is vonz, igaz, erre teljesen más előkészületek kellenek, hiszen a –60 fok nem ritka ezen a vidéken. Időközben az orosz hatóságok nekiláttak megépíteni az utat Magadantól keletre, Anadir településig, innen már nagyon közel van a Bering-szoros és Alaszka. A világ vége új kihívásokat tartogat a jövőben!

• **Hazatértetek után hány helyen tartottál eddig élménybeszámoló előadást?**

Meglepett, hogy ennyi embert érdekel ez a történet. Csak Kolozsváron négy teltházas beszélgetés volt, de voltam líceumokban Székelykeresztúron, Nagybányán és Nagyenyeden, hívtak a római katolikus egyetemi lelkész és az evangélikus lelkész továbbképzőjére, meséltem az útról az Aranyos menti Együtt Isten völgyében elnevezésű népszerű találkozón Mészkon, voltam Besztercén, Székelyderzsben, valamint egy körúton is Brassóban, Fogarason, Baróton, Nagyajtán és Medgyesen, és még ezután is várnak rám további meghívások újabb közösségekbe. Arra figyeltem fel, hogy a közel kétórás estekre különböző generációk is eljönnek, az idő-

sebbek főleg a Gulag-történetekre kíváncsiak, míg a fiatalabbak szemében ott van a csillogás, hogy talán egyszer ők is nekivágnak egy saját tervezésű expedíciónak.

• **Az utóbbi időben több esetben a neved mellé a „világutazó” jelzőt illesztették. Mitől válik valaki világutazóvá?**

Amikor először találkoztam a kifejezéssel a plakáton, én is mosolyogtam. Úgy látszik, nagyon hamar történnek a dolgok. Különben onnan mérhető a leginkább a világutazás súlya, hogy szinte naponta találkoztunk utazótársakkal, ausztrálokkal, angolokkal, németekkel, minden elképzelhető formában. Egy stoppal utazó fríz lány az orosz–mongol határon kérekedett be hozzánk, egy holland házaspár a 2 és 7 éves kislányaikkal keltek mikrobuszukkal világ körüli útra, velük Buhara városában vacsoráztunk. Francia barátaink kutyájukkal utaztak egy átalakított tűzoltókocsiban, a szlovák motorosok a csontok útján váltak bajtársainkká. Valószínű, hogy Pozsonyban elmentünk volna egymás mellett az utcán, de itt szívből örültünk és vigyáztunk egymásra. Ulánbátorban egy jurtaban egy kolozsvári román motorbiciklis sráccal söröztünk, míg Jakutföldön egy bukaresti motorossal futottunk össze a semmi közepén.

Kicsi a világ, és folyamatosan utaznak az emberek, pusztán a megismerés, az utazás varázsáért – ez csak ilyenkor derült ki, hogy mi is úton voltunk. Ahogyan egy spanyol család fogalmazott, akik egy hasonló terepjáróval már négy éve úton vannak: „nekünk van a világon a legkisebb házuk, de a miénk a világ legnagyobb kertje”. Nem rossz életfilozófia. Így hát úgy tűnik, bekerültem ebbe a közösségbe, és egyáltalán nem bánom. Van, akikkel folyamatosan tartom a kapcsolatot, követem további útjukat, próbáljuk segíteni egymást ötletekkel, tanácsokkal.

● **Közvetlenül hazaérkezések után azt mondtad, Szibéria belső békét és nyugalmat burkolt köröd. Fél év távlatából, visszatérve a sokrétű felelősség mindennapjaiba, mennyi maradt ebből a burokból?**

Nagyon keveset csorbult. Annyira intenzívek még az élmények, és mélyek maradtak a találkozások is, hogy rendesen átformáltak. Sokkal nehezebb volt visszazökkenni az itthoni kerékvágásba. Két hónapnyi csend és belső béke után nehezen értettem már az itthoni rohanást, az állandó idegeskedést, a negatív hozzáállást és a panaszkodó attitűdöt, miközben éles képem maradt a Távol-Keletről, ahol az emberek egyszerűen éltek, szinte semmijük nem volt, mégis derűsen fogadtak, és meg tudták élni a

boldogságukat. Biztos, hogy mindenkinek megvan a maga útja, nekem ez a kaland jelentette a teljes feltöltődést.

● **Minden bizonnyal ez a legnagyobb sajtóvisszhangot kapott pozitív esemény, ami unitárius lelkészhez kötődik. Szibériából már hazaindulás előtt sajtótájékoztatót hirdettetek meg a kollégiumban. Miért véltétek úgy, hogy erről mindenkinek tudnia kell? Mit üzen általa az unitárius lelkész, az ember?**

Amikor júniusban elindultunk, akkor hajnali órákban és csendben hagytuk el Kolozsvárt. Közeli barátaink leptek meg csupán, és ez jólesett, hogy elköszöntek tőlünk, és végig követtek bennünket az útsorán, sok más ismerőshöz hason-

lóan, akik számára napi rutinná vált megnézni, hogy merre járunk, mi történik velünk. Annyi pozitív élményünk gyűlt fel az expedíció végére, hogy egy héttel hazaérkezésünk előtt úgy éreztük, ezt meg kell osztani a nagyvilággal is, beszélni kell mindarról, amit megtapasztaltunk, és ez tulajdonképpen az üzenet lényege is: érdemes időt és energiát szánni arra, hogy az ember kimozduljon abból a napi taposómalomból, amelyben él, és a bolygó másik felére utazva, más kultúrákat, vallási hagyományokat, közösségeket megismerve értheti meg igazán: egyetlen nagy család része vagyunk, az emberi fajé, amely gyengeségeivel, törekvésével és mulandóságával együtt mégis maradandó nyomot tud hagyni maga után.

Egy tiszteletbeli unitárius patrónus

Gombita Sándor (1928–2017) 89 évet élt. Mozgalmas élete volt, hisz végigélte a 20. századot, és belekóstolt a 21. századba is. Mindezt a *Regél a múlt Vásárosnaménynál* (2016) című interjúkötetben mozaikszerűen tárja elénk. Az archív családi fotók mellett a kötet végén az elmúlt évtized fényképei és írásos dokumentumai felvillantják Gombita Sándor iskolákat, intézményeket segítő adományozó tevékenységét is. Ebből kitűnik, hogy milyen nagy szeretettel emlékezik vissza a firtosmartonosi évekre, gondol a székely emberekre, az unitárius istentiszteletek meghittségére. Gombita Sándor nem született firtosmartonosi unitáriusnak: a faluban élt nagynénje és annak unitárius férje. Mivel nem volt gyermekük, a kis Sándort magukhoz vették.

1941–42 között a kisdíák cserkészkedett is, itt hallotta: „ti vagytok a nemzet lámpásai, szívetekben az égő lángot óvón vigyázzátok!”

Az unitáriusok iránti tiszteletét a kolozsvári János Zsigmond Unitárius Kollégiumnak és a székelykeresztúri unitárius gimnáziumnak adományozott számítástechnikai eszközökkel fejezte ki. Az akkori erdélyi unitárius püspök, dr. Szabó Árpád levélben köszönte meg az adományokat.

Gombita Sándor adományozó életét a vásárosnaményi Beregi Múzeum egy összefoglaló táblával mutatta be *Újra vannak patrónusok* címmel. Az időszakos kiállítás bemutatja Gombita Sándor családi életét és adományait a helyi iskoláknak, illetve az erdélyi unitárius intézményeknek.

2008 pünkösdjén, június 15-én került sor a második beregi unitárius búcsúra Nyíregyházán. A Szent Lázár ökumenikus kápolnában unitárius istentisztelet keretében Nyitrai Levente kocsordi szórványlelkész tiszteletbeli unitárius-sá fogadta Gombita Sándort, aki aranyozott úrvacsorai kelyhet adományozott a beregi szórványgyülekezetnek. Az ünnepelt elmesélte firtosmartonosi élményeit, amit a gyülekezet meghatódottan figyelt. Végezetül a lelkész elmondta, hogy a kelyhek hosszú életűek, és az Isten különös gondviselése kíséri e tárgyakat. Ezt kívánta a lelkész a nagylelkű adományozónak is. Ugyanezen évben a beregi unitárius szórvány kebelében működő UART tiszteletbeli unitárius tagjává fogadta az önzetlen adományozót.

Ő az a követendő példakép, aki toleranciából, keresztényi áldozatból és türelemből kitűnőre vizsgázott élete kilenc évtizede alatt. Hagyatéka az Imádkozzál és Dolgozzál Alapítvány, amely számítástechnikai eszközök beszerzésében segít.

FELHŐS SZABOLCS

Az anyag vonzásában

BORDÁS BEÁTA

A Soó Zöld Margit grafikus-festőművész munkáiból válogatott tárlat után március 10-én sor került a Kolozsvár-Belvárosi Unitárius Egyházközség által szervezett második képzőművészeti kiállítás, Csata Hermina kolozsvári festő- és textilművész Az anyag vonzásában című egyéni tárlatának megnyitójára. Az eseményen Rácz Norbert Zsolt lelkész köszöntötte a szép számban összegyűlt érdeklődőket, majd Bordás Beáta művészettörténész méltatta az összesen tizenhét alkotást magába foglaló kiállítást, amely április 4-ig tekinthető meg a Brassai Sámuel utca 6. szám alatti Péterfi Dénes teremben. Az alábbiakban a megnyitón elhangzott méltatást adjuk közre, amelyet a tárlatot rendező művészettörténész jegyez.

• Az 1962-ben Gyergyószentmiklóson született Csata Hermina 1991-ben végezte el a kolozsvári Ion Andreescu Főiskola festészet szakát, Paul Sima festőművész osztályában. Az egyetem után a kolozsvári Romulus Ladea Képzőművészeti Liceumban helyezkedett el, ahol a mai napig festészetet és rajzot tanít, ugyanakkor Albac utcai műtermében számtalan magánórát is ad a festészet és a rajzolás alapjait elsajátítani kívánó fiataloknak. A tanítás iránti komoly elhivatottságát jelzi az is, hogy a magánórák közötti ebédszünetben „szökött meg” e tárlata megnyitójára.

A művész első festészeti kiállítását 1990-ben rendezte a kolozsvári egyetemi könyvtár előterében, majd ezt követte 1997-ben a Képzőművészek Szövetségének kiállítóterében létrehozott tárlat. Bár festészet szakot végzett, egy másik művészeti ágban is jeleskedik: egyéni patchwork technikával olyan faliszőnyegeket készít, amelyek a kortárs romániai iparművészet (azon belül a textilművészet) kiemelkedő produktumai.

Első egyéni textilművészeti tárlatát 1998-ban szervezte meg, majd több bukaresti és kolozsvári kiállításon, illetve 2001-ben a párizsi Thuillier galériában, 2003-ban pedig a párizsi Román Kulturális Intézetben mutatta be faliszőnyegeit. Textilmunkáiból reprezentatív kiállítás nyílt 2015-ben a Kolozsvári Művészeti Múzeumban. Csata Hermina 1990-től napjainkig számos csoportos kiállításon, éves szalonon és biennálén vett részt festményeivel vagy faliszőnyegeivel, 2000-ben pedig textilművészeti alkotásaiért elnyerte a Romániai Képzőművészek Szövetségének díját.

Alkotásai bukaresti és budapesti közgyűjteményekben, illetve a világ számos pontján (Kanada, Ciprus, Németország, Írország, Egyesült Arab Emírátsok, Svédország, Törökország, Amerikai Egyesült Áll-

amok stb.) lévő magángyűjteményekben találhatók. Faliszőnyegei (amelyekből körülbelül 250-et készített az elmúlt huszonöt év során) és festményei többnyire már új otthonra találtak, így e kiállításra az a néhány régebbi munka (mint például a *Szárhegyi kastélyt* ábrázoló kisméretű festmény vagy a *Tisztítóúz* című, több mint húsz éve készített faliszőnyeg) közül válogattunk, amelyeket a művész az otthonában őriz, hiszen kiemelkedően fontosnak tartja őket, s ezek mellé társítottunk néhány nemrégiben befejezett festészeti alkotást.

Csata Hermina festményeivel először az erdélyi művészeket tömörítő Barabás Miklós Céh éves tárlatain találkoztam, ahol felfigyeltem a különböző művészek alkotásait összesítő kiállításokra jellemző stílus- és színekavalkádból élesen kiváló két monokróm munkára, amelyek a jelenlegi tárlaton *Zarándok* és *Lélektérkép* cím alatt szerepelnek. Az első látásra sötétnek és rejtélyesnek tűnő festményekben egy, az emberi arcokat és sorsokat kutató mélyebb világ sejtett fel, amely arra invitált, hogy

felfedezem a festő által teremtett univerzumot. E munkák után nagyon meglepett a többi festményeinek élénk színkezelése, valamint a tobzódó szín- és formavilág, amely a faliszőnyegeire jellemző, ugyanakkor egy összetett, mélyebb mondanivalót tükröző világgép rajzolódott ki mindezekből.

A faliszőnyegek hosszú, több lépcsős alkotófolyamat eredményei, amelynek során az előre eltervezett mondanivalót selyemcérnával összefércelt színes bórdarabokból kollázsszerűen állítja össze a művész, s az így teremtett festményszerű képet egyedien tervezett fakeretbe foglalja. Az itt bemutatott faliszőnyegek mellé néhány vázlatrajzot is kiállítottunk, amelyek az alkotói folyamat első lépéseként tekinthetőek, ezek alapján áll össze a végleges kompozíció. Ugyan-

Horváth László felvétele

Metamorfózis (patchwork, 2015)

Időgép (patchwork, 2015)

akkor ezek a rajzok azt is szemléltetik, hogy az alkotó a grafika világában szintén otthonosan mozog.

Lélektérkép (olaj, akril, vászon; 2017)

A festmények viszont a művész egy teljesen más oldalát mutatják meg; visszafogott, kiegyensúlyozott színviláguk és lágyabb, elmosódó formákból építkező képi világuk lebilincseli a szemlélőt. A faliszőnyegek első látásra csupán dekoratív alkotásoknak tűnnek, de elmélyedve a tobzódó színek és formák világában, felsejlik e munkák mögöttes tartalma és szimbolikus mondanivalója: akárcsak a festmények esetében, az alkotót többnyire az emberi arcok és sorsok érdeklik, illetve a misztikumot (*Őrangyal*, az ünnepek hangulata és jelentősége, az idő múlása) kutatja. Itt bemutatott festményein különböző formákból (áramkörökből, hullámokból vagy épp egy település térképéből) kibomló arcok jelennek meg, amelyeknek megfestése során a művész eltávolodik a realista ábrázolásmódtól, és sejtelmes, szimbolikus képeket hoz létre.

Bár Csata Hermina elmondása szerint a vonalnak van elsődleges szerepe az alkotásaiban, az általa megteremtett képi világ főként a színek harmóniájával kápráztatja el a nézőt. A faliszőnyegek gazdag textúrái, a festményeken megjelenő elegáns színkezelés (mint például a kék árnyalatok és az aranylapocskák társítása) olyan pompás vizuális élményt nyújtanak, amely lelki táplálékul szolgálhat e bőjti időszakban. Fogadják hát szeretettel ezt a kiállítást, amelynek során a művész – remélhetőleg mindannyiunk örömére – betekintést engedett az általa megteremtett képi világba.

Gyülekezetek számára úrvacsorai kelyhek, keresztelőpoharak, kenyérszótó tálak, illetve kancsók készítését (finomezüstből vagy a megrendelő által rendelkezésre bocsátott anyagból), javítását és tisztítását vállalom. Emellett önből készült egyházi tárgyak restaurálásával is foglalkozom.

Érdeklődni a 0264 433 241-es, 0765 128 601-es, illetve a (0036) 20 3168 217-es magyarországi telefonszámon lehet.

IMREI IMRE ötvösmester
Kolozsvár

Tisztelt partnereink!

JOHN DALE

Kedves Olvasóink, bizonyára sokuknak ismerős John Dale és felesége, Kolcsár Csilla, akik az Amerikai Unitárius Univerzalista Tanács utazási koordinátoraiként az elmúlt húsz esztendőben hivatásszerűen szervezték az amerikai unitáriusok erdélyi zarándoklatait. John és Csilla úgy döntött, hogy két évtizedig vállalt megbízatásukból az idei utazási szezon végén visszavonulnak, másokra hagyva a munka folytatását. Egyházunk részéről megköszönjük a szakértelemmel és hivatástudattal végzett munkát, mellyel hozzájárultak az észak-amerikai és erdélyi testvérgyülekezeti kapcsolatok fennmaradásához és erősödéséhez. Az alábbiakban John Dale tájékoztató levelét olvashatják.

• Amennyiben követték az Unitárius Univerzalista Testvéregyház-községi Tanács által közzétett híreket, bizonyára értesültek, hogy Csilla és jómagam bejelentettük nyugalomba vonulási szándékunkat az idei utazási szezon végén.

Egyikünk számára sem volt könnyű a döntés meghozatala. Számomra a megbízatás az eszményi második karriert jelentette. Újra és újra felfedezni a gyönyörű tájakat, különleges vidékekre kalauzolni, bevezetni, beavatni sokakat a rejtett szépségekbe, megismerni e vidék nagylelkű, kedves lakóit, mind olyan élmény, amelyhez fogható tán igen kevés van. Csillának talán még nehezebb volt a visszavonulás. A vállalt feladat igen sok tekintetben meghatározta életét. Erdély őseinek otthona, akik Lengyelhonból azért keltek útra a 17. században, mert unitáriusokként üldözték őket. Felmenői sorában szép számmal vannak unitárius lelkészek, tanárok, tanítók, írók és tudósok. Utazásaink során sokan tapasztalhatták meg Csilla mély és meghatározó kötődését Erdélyhez, lakóihoz, történelméhez és legendáihoz.

Ennek ellenére mindketten úgy érezzük, itt az ideje visszavonulásunknak. Itt van az ideje annak, hogy valaki más, új ötletekkel, más perspektívával és friss erővel folytassa a munkát. Itt van az ideje annak, hogy végre gondozhassuk a jobbágytelki portánkat, hogy oda és akkor utazhassunk, ahová és amikor szeretnénk. Ami talán számomra a legfontosabb: az egy

helyben levés lehetősége, átélni minden pillanatát annak, hogy egy adott helyen tartózkodom. Hívogat a lakásunk előtt elhaladó út túloldalán elterülő napfényes, fűvenyes part, az otthon kapuja Cocoa Beachen (Amerikai Egyesült Államok, Florida). De mindezekelőtt az egyéves unokám, akivel összesen 30 percig találkozhattam, amióta megszületett, a két felnőtt gyermekem, akiket alig-alig láttam az elmúlt húsz évben.

Még nem döntöttük el, hogyan tovább. Lehet, végre megírom azt a könyvet, amellyel egy ideje az ismerőseimet riogatom, lehet, egy

kutyát fogok beszerezni, de az is lehet, felkészülök még egy maratoni távfutásra. Most még nem tudom. Csilla is keresi az irányt a döntésünk következtében kibontakozó új élethelyzetben. Csilla 52 éves, pontosan annyi, amennyi én voltam, amikor Erdélybe jöttem. Az ideköltözés felettébb elhamarkodottnak és balgának tűnt akkoriban, de utólag elmondhatom, életem legjobb döntése volt. El sem tudnám képzelni magam máshol, más munkakörben, más emberekkel.

Egy dolgot biztosan tudok: bár a munkából visszavonulunk, a világból nem. Marosvásárhely, illetve Cocoa Beach az otthonunk. Jobbágytelke a menedékhelyünk. Ameddig képes vagyok repülőre ülni, utazni fogunk otthonaink között, az időjárás, az anyagiak és az események függvényében. E-mail-címem meg fog változni az év végére, de elérhetőek leszünk, és nagyon szeretnénk, ha útjaink összefutnának.

„A humor Isten ajándéka” (Báró József)

A teremtés rejtelsei

Egyik, Székelykeresztúr környéki kis faluban zajlott a konfirmációra való felkészítés. A lelkész tanulságos bibliai történeteket mondott el, s egy alkalommal mesélt a terem-

téstörténetéről is, utána mindig ellenőrizte, ki mit jegyzett meg a hallottakból. Meg is kérdezte:

– Miután az Isten megteremtette az eget, földet, növényeket, állatokat, utána mit teremtett meg?

A gyerekek jelentkeztek, de ő egy ijedten pislogó legénykét szólí-

tott. A gyermek hallgatott, mire a mellette ülő társa odasúgta:

– Egy pár embőrt!

A fiúcska nem értette meg tisztán a sűgást, de rávágta a választ nagy büszkén:

– Egy báránybőrt!

GÁLFALVI GÁBOR

A Hármas Kötél Családközpont programjai

PÁL TÜNDE

• Akárcsak az egyének élete, a családok élete is folyamatos változások sorozata. A változások elkerülhetetlen feladatok, amelyek során minden embernek követnie kell a saját egyéni fejlődési programját, és egyidejűleg alkalmazkodnia kell a mindenkori környezetéhez, mindezt a családi együttélés közegében. A családi élet tehát a családtagok egyéni szükségleteinek és az aktuális környezeti hatások összehangolásának művészete. Az egyéni fejlődés a család rendszerébe ágyazott, bármelyik családtag állapotváltozása kihat valamennyi családtagra, ilyenképpen a fejlődési feladatokban való elakadás, a fejlődési krízisek megoldatlansága a családi kapcsolatokban is torlaszokat képez, ha a család nem tudja funkcióit rugalmasan működtetni. A rugalmas működés pedig csak úgy lehetséges, ha az egyéneket nagy fokú stabilitás jellemzi, és alkalmasak az életciklusváltásokkal együtt járó szerepváltásokra is.

A sepsiszentgyörgyi Hármas Kötél Családközpont alább bemutatandó tevékenységei az életciklusváltások idején nyújtanak támaszt, sorsközösséget.

1. Születéscsoport

A születés az emberi létezés első nagy normatív krízise. Ennek átélése olyan mintázattá válik, amelyet később más helyzetekben is alkalmazni fog az egyén. A születés során elszenvedett traumáknak ezért jelentős hatásuk van a személyiség fejlődésére, a kapcsolatokra és az életút alakulására. A születéscsoport legfontosabb célkitűzései: lehetőséget teremteni a szülők számára saját születésméjük feldolgozására.

A csoportvezetők támaszt nyújtanak a baba érkezését követően felmerülő nehézségek esetén is, ha a szülők valamelyike nem tudja elfogadni gyermeke állapotát, nemét; ha a szülés traumatikus volt; ha úgy érzik nem tudnak megfelelni, eleget tenni az anyai vagy apai szerepüknek, ha párkapcsolati konfliktus alakult ki a gyermek születését követően; ha problémát jelent gyermekük megfelelő ellátása.

2. Kismamaklub

A kismamaklub célja olyan közösség kialakítása, ahol a kismamák kikapcsolódhatnak, beszélgethetnek más anyukákkal, megbeszélhetik problémáikat, a gyermekneveléssel kapcsolatban felmerülő kérdéseket, átadhatják egymásnak tapasztalataikat, ötleteiket. A gyermekek számára közös játékos-zenés foglalkozást, mozgásfejlesztést, csoportos játszást biztosítunk.

Fontosnak tartjuk, hogy havonta egy alkalommal szakemberek (pszichológusok, gyermekorvosok, nőgyógyászok) előadásai által az édesanyák helytálló, valós ismereteket, információkat kapjanak, mert a rendellenességek korai kiszűrése a gyermek jövőjét, a család egész életét meghatározhatja.

3. Összehangoló

A házasságra felkészítő csoport célja, hogy segítsen a pároknak önmaguk és egymás megismerésében, elfogadásában, a házasságban rejlő igazi értékek és erőforrások felismerésében, ismertesse a házasság életciklusával együtt járó normatív krízisek lehetséges nehézségeit, hozadékát. A genogram elkészítésével lehetőségük van rálátni a transzgenerációs mintákra, ez segít a fontos kérdések tematizálásában és kockázati tényezők tudatosításában, illetve házassági szerződésük motivációira, záradékaira. A felkészítési folyamat segít a házassággal kapcsolatos félelmek tudatosításában és feldolgozásában. Mintát nyújt a pár számára arról, hogy egyenként és együtt tehetnek valamit a kapcsolatért, ez fontos erőforrás lehet később a házasság során is.

A felkészítési folyamat talán legfontosabb célja, hogy a pár lehetőséget kapjon olyan kérdések megbeszélésére, amelyeket maguktól nem beszéltek volna meg, és amelyek később konfliktusok forrásává válnának, így viszont előre meg tudják fogalmazni közös álláspontjukat és ki tudják dolgozni megoldási stratégiákat.

A házasságra felkészítést újrarahasodóknak is ajánljuk, mert lehetséges, hogy a válással a problémák nem oldódnak meg, csak átvivődnek az újabb kapcsolatba, és régebb óta együtt élőknek is, mert az együttélés és a házasság dinamikájában levő különbségeket érdemes tudatosítaniuk, rendezniük.

Házasságkötésük után egy éven át mentorprogramban részesülhetnek a párok, amelynek során az első időszak nehézségeivel való megküzdésben támogatjuk őket.

4. Házaspári kör

A házaspári kör célja a házasságok minőségének és stabilitásának megőrzése. A házaspári kör alkalmi lehetőséget adnak az együttgondolkodásra: mit jelent a házasság, a család, a családban vállalt szerepek, a lelkeség megélése, a gyermeknevelés, az időbeosztás, az önértékelés fontossága, az önérvényesítés stb.

Arra bátorítja a résztvevőket, hogy nyitottsággal forduljanak egymás felé, változtassák meg, ami megváltoztatható, és fogadják el, békéljenek meg azzal, ami megváltoztathatatlan.

5. Após lettem, anyós lettem csoport

Célja segíteni az „elég jó” anyóssá, apóssá válás folyamatában, hogy a tágabb család tagjai békességben tudjanak együttélni, megfelelően tudják kezelni a felmerülő konfliktusokat.

Az új szerepek megtanulásához segítenek az egy-egy téma köré épített beszélgetések, a konfliktusmegoldó technikák, a kommunikációs gyakorlatok, a genogramkészítés, a tapasztalatcsere, az ötletek megosztása.

6. Válóháló

A válóháló célja olyan módszerek megismertetése, amelyek a továbblépéshez nyújtanak segítséget, ezek olyan kiscsoportos beszélgetésekkel, rövid előadásokkal egészülnek ki, amelyek kapcsán a résztvevők elmondhatják gondolataikat, nehézségeiket, véleményüket. A

válás minden ember számára megpróbáló esemény, függetlenül attól, hogy milyen érzelmi töltettel zárul le. Az egész addigi életvitelt felforgatja, a napi tennivalók kialakult rendjétől kezdve egészen a társas kapcsolatokig, és a személyiség önmagáról alkotott elképzeléséig, ezért a csoport céljai között szerepel, hogy előtérbe kerüljenek a büntudattal, magányossággal, az élet fontos döntéseivel, az új életmód vállalásával, a személyes fejlődéssel kapcsolatos kérdések.

7. Változásban

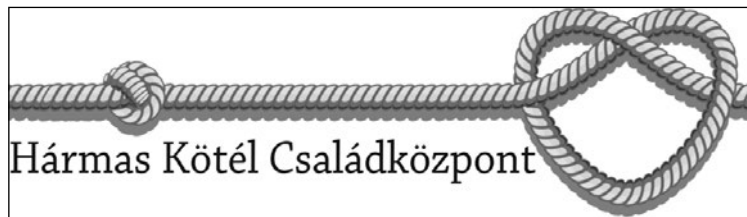
A nők jelenős része a változókor testi és lelki problémáival magára marad. A Változásban önsegítő cso-

port olyan fórum, amely megfelelő felvilágosítással, életvezetési tanácsokkal és emberközeli, kötetlen beszélgetésekkel, szakemberek segítségével oldani képes a feszültséget, és igyekszik megtanítani a nőket mindezen kérdések egyénre szabott kezelésére.

8. Imacsoport

Az imacsoport célja Istennel kapcsolatba kerülni, megérezni, megtalálni, ugyanakkor az imával közelebb kerülni a minden emberben ott rejlő belső lényeghez, válaszokat találni Istennel, életükkel, szeretteikkel, önmagukkal kapcsolatban. A csoport résztvevői a kontemplatív imába kapnak bevezetést. A kontemplatív imában az észlelésen van a hangsúly, ez az imagyakorlat mentes minden aktív imamódtól (gondolkodástól, képzelettől, az imában való beszélgetéstől, az érzelmekkel való foglalkozástól), a figyelem Istenre irányul, önátadás, az Isten jelenlétében létezés megtapasztalása.

A kontemplatív imádság alapja a csend, fontos része a természetben töltött idő. Az érdeklődők kontemplatív imába bevezető előadásokat hallgathatnak meg, lehetőségük nyílik egyéni lelkivezetésre, a tapasztalatok rendszeres megosztására a közösségben.

9. Gyász- és veszteségfeldolgozó csoport

A csoport célja útmutatással és információval szolgálni mindazoknak, akik keresik a lehetőséget, hogy kifejezhessék és feldolgozhassák szomorúságukat, fájdalmukat. Az egyik legerősebb gyógyító erő a sorstársi közösség, ahol nyíltan lehet beszélni az érzésekről, gondolatokról, ahol megértéssel fogadják az érzéseket, a fájdalmat, így a csoport a normalitást képviseli, megerősíti a gyásszal járó érzések természetességét. A gyászcsoporthoz hozzájárul, hogy a csoport tagjai egymástól leshetnek el, tanulhatnak megküzdési stratégiákat a gyász feldolgozásához.

Alkalmi szociális szálláslehetőség

A Gondviselés Segélyszervezet és az érintett egyházközségek öt erdélyi városban ingyenes szálláshelyet biztosítanak rászoruló betegeknek és/vagy kísérőiknek, akik műtétre, egészségügyi vizsgálatra vagy kezelésre érkeznek.

Az alkalmi igénylésekkel a következő személyekhez lehet fordulni:

- **Kolozsvár:** Vagyas Attila (0740133027);
- **Brassó:** András Erika (0787584862);
- **Sepsiszentgyörgy:** Péterfi Zita Ágnes (0267313813);
- **Csikszereda:** Solymosi Alpár (0742153716);
- **Székelyudvarhely:** Simó Sándor (0744299238).

Randevú egy életen át...

Idén ötödik alkalommal szerveztünk házasság hete rendezvénysorozatot Erdővidéken. A nyolc napig tartó eseménysorozat az előző évi rendezvény tíz településen zajló 26 programpontjához képest idén 14 települést érintett, összesen 39 eseményre került sor, amelyeken mintegy 1500 érdeklődő vett részt.

Ökumenikus rendezvényeink célja minél szélesebb körben felhívni a figyelmet a házasság, a család értékeire, azok megtartó erejére. További célunk támaszt, segítséget nyújtani a nehéz, krízishelyzettel szembesülő párok számára. Reméljük, hogy egyedülállóknak és házasságoknak, gyerekeknek, ifjaknak és felnőtteknek egyaránt hasznos tanáccsal és ötlettel, megerősítéssel szolgált ez a hét.

Az idei év mottója az „Randevú egy életen át” volt, amely arra hívta fel a házaspárok, párok figyelmét, hogy az egymásra figyelés és együtt töltött idő nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a párkapcsolat jól működjön. És akár lehet egy életen át is randevúzni, hiszen a minőségi együtt töltött idő mindig megújítja a kapcsolatot, színt visz bele, és boldogabbá teszi a házaspárokat. A rendezvény konklúziójaként azt vonhattuk le, hogy a házasság nagyon sok munkával, egymásra figyeléssel jobba tehető, javítható, a befektetett energia meghozza gyümölcsét. A házasságunkat folyamatosan frissítenünk kell, minden nap tennünk kell érte, hogy megmaradjon, és boldogabb családi életünk legyen.

Azt gondoljuk, hogy ez a hét olyan kiváló kezdeményezés, amelyet a jövőben is megszervezünk, és még inkább igyekszünk kiterjeszteni falvakra, hogy még több pár, házaspár vehessen részt.

Rendezvénysorozatunk nyolc napja alatt istentiszteletekre, előadásokra, filmvetítésre, esküvői fotókiállításra, szerelmes versekből tartott felolvasóestre, interaktív bibliaórára házasság témában, kerekasztal-beszélgetésre házaspárokkal, kvizekre, meghitt hangulatú vacsorákra, éjszakai romantikus fürdőzésre,

házaspárok billiárdversenyére, családi sportvetélkedőre került sor. Továbbá családoknak, házaspároknak és fiatal pároknak szóló interaktív csoporttevékenységeken vehettek részt az érdeklődők, illetve az idén térségünk iskolái még hangsúlyosabban kapcsolódtak be a házasság-heti rendezvény programjaiba: egy-egy órán a családi életre való nevelés volt a téma, de sor került házasság-heti rendhagyó irodalomórára és rajzkiállításokra is. Végezetül pedig kiemelném, hogy az idei záró istentiszteleten a hatvan éve össze-

házasodott házaspárok köszöntése mellett vándor-bölcső átadására is sor került két többgyerekes család számára.

Olyan jó volt a munka során megtapasztalni Isten gondoskodását, jelenlétét, és átélni azt, hogy ha egy jó cél érdekében nyitott szívvel, önzetlenül dolgozunk, akkor sok jó ember mellénk áll és segít az elvégzendő feladatokban. Köszönjük szépen minden előadónak, támogatónak és résztvevőnek, hogy fontosnak tartották a részvételt, hogy részt vállaltak az idei Házasság hete Erdővidéken rendezvénysorozatban. Isten áldását kérjük minden házaspár életére.

Ugyanakkor büszkék vagyunk arra, hogy a rendezvényhez a szükséges anyagiakat nem pályázatból, hanem hat egyházközség (a baróti baptista, református, római katolikus és unitárius, illetve a bibarcfalvi és köpeci református egyházközségek), civil szervezetek (baróti unitárius és erdővidéki református nőszövetség, illetve a Gondviselés Segélyszervezet) és sok jó ember összefogásából jött létre, amelyért hálásak vagyunk a mindenható Istennek.

Fontos volt számunkra, hogy ez a rendezvény ökumenikus legyen, így is tükrözve vidékünk sokszínűségét, ezért igyekeztünk úgy szervezni az eseményeket, hogy egymás templomába is ellátogathassunk. Jó érzéssel töltött el, kíváncsian és nagy örömmel mentünk a különböző felekezetű társaink templomába, és üdvözlöttük egymást: „Békesség Istentől!”, „Dicséretesek a Jézus Krisztus!”, „Áldjon meg téged az Úr!”, „Erős vár a mi Istenünk!” és „Isten áldja!”

DEMETER MÁRIA

Kórházlelkészi szolgálat

Kolozsvár:

dr. Ferenczi Enikő 0740 063 767

Marosvásárhely:

Pavelka Attila 0723 515 921

Sepsiszentgyörgy:

Buzogány Csoma Csilla 0742 512 574

Székelyudvarhely:

Katona Dénes 0266 213 100

Magyar állami kitüntetések

Március 15-e alkalmából a magyar állam díjakkal, kitüntetésekkel értékeli minden évben a magyar kultúra gazdagításában jeleskedők tevékenységét. Idén öt unitárius személyt is találunk a díjazottak között.

Március 12-én dr. Kásler Miklós, az emberi erőforrások minisztere a Várkert Bazárban a Magyar Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozatával tüntette ki Farkas Boglárka újságírót, az ECHO Tv volt vezérigazgatóját.

Március 13-án a Pesti Vigadóban vehette át Farkas Emese újságíró, az ECHO Tv programigazgatója az újságírói tevékenységet méltató Táncsics Mihály-díjat dr. Kásler Miklóstól, az emberi erőforrások miniszterétől.

Március 12-én a budapesti karmelita kolostorban adta át dr. Semjén Zsolt miniszterelnök-helyettes az Áder János köztársasági elnök által adományozott Magyar Arany Érdemkereszt polgári tagozata kitüntetését három unitárius lelkésznek. Dr. Gellérd Judit lelkész, író a Magyar Unitárius Egyház és a Kárpát-medencei magyar közösség szolgálatában végzett több évtizedes, önzetlen munkája elismeréseként kapta a kitüntetést, Kelemen Levente, az Oklándi Unitárius Egyházközség lelkésze a Homoródmén télen élő székely közösség lelki életét gazdagító szolgálata, va-

Farkas Boglárka

Dr. Gellérd Judit (balról a második), Kelemen Levente (jobb szélén), Székely Miklós (ül)

Farkas Emese

lamint a fiatal tehetségek felkarolása mellett a hagyományörzés és a műemlékvédelem iránt is elhivatott tevékenysége elismeréseként vehette át a kitüntetést, míg Székely Miklós nyugalmazott unitárius lelkész a külföldi magyarság nemzeti identitásának megőrzése érdekében végzett több évtizedes szolgálata elismeréseként részesült kitüntetésben.

(U. K.)

Imanap

Mottó: „Jöjjetek, mert már minden készen van!”

(Lk 14,17)

A sepsiszentgyörgyi unitárius nőszövetség képviselőiben Barabás Jankával részt vettünk március első péntekén az ökumenikus világimanapon, amit a belvárosi református templom asszonyai szerveztek meg.

Papp Attila lelkész köszöntött, örömét fejezve ki, hogy Sepsiszentgyörgy négy református és egy-egy unitárius, illetve evangélikus egyházközségeiből együtt imádkozhattunk, dicsőíthettük Istent.

Az eddigi évek hagyományaihoz híven a nők világimanapján világszerte azonos szándékkal imádkozunk egy-egy célország női közösségéért – hangzott el Marosi Tünde lelkésztől, aki tolmácsolta a szlovén nők szívélyes köszöntését. Az idej imafüzetet Szlovénia keresztény asszonyai állították össze, amit a református asszonyok olvastak fel.

Miután közösen elénekeltük az „Örül szívem, vigadj lelkem...”, illetve a „Szívem csendben az Úrra figyel...” kezdetű énekeinket, a lelkész a Lk 14,16–24 verseire épített beszédével szólt hozzánk.

Marosi Árpád lelkész vetített képes előadásában ismertette Szlovénia rövid történetét.

Erőt kaptunk, feltártuk tökéletlenségeinket Isten előtt. Végezetül a „Hatalmas Isten, népek közé szórva, / Tebened bízunk eleitől fogva...” kezdetű énekkel zártunk.

Asszonytestvéreink szlovén recept alapján készített kenyérral kínáltak, majd szeretetvendégségre hívtak, ahol beszélgetésben tölthettük el az estét.

FERENCZI MÁRIA-MAGDOLNA

Állandó jellegű unitárius kiállítás Nagyváradon

Valamikor 2018 őszén megtudtam, hogy a Nagyvárad Vár- és Várostörténeti Múzeum a városban élő vallásfelekezetek számára lehetőséget biztosít, hogy saját magukról, életükről, történetükről állandó jellegű kiállítást szervezzenek. Megtudtam, hogy bár az unitárius egyházközség is élhet a lehetőséggel, de igyekeznünk kell, mert fennáll a veszélye annak, hogy az egyházközségnek fenntartott helyet a múzeum egy idő után elveszi, és más vallásfelekezetnek adja. Három és fél hónapot felölelő munka után elkészült az unitárius kiállítás, amelyet ez év januárjában át is adtunk a múzeumnak.

Összesen hat pannó készült, amelyből négy a Magyar Unitárius Egyház történetének legfontosabb eseményeit mutatja be; egy pannó a bihari és a nagyvárad egyházközség rövid történetét ismerteti. Ugyanakkor készült egy pannó, amely olyan híres magyar és külföldi unitáriusokat ismertet, mint Dávid Ferenc, János Zsigmond, Heltai Gáspár, Brassai Sámuel, Kriza János, Pákei Lajos, Bartók Béla vagy Benjamin Franklin, Samuel Morse, George Stephenson, Ralph Waldo Emerson, Charles Dickens, Alexander Graham Bell.

E kiállítás ünnepélyes megnyitójára március 9-én 13.30-tól került sor. Az egyházközség nevében dr. Ellenés-Jakabffy Zoltán gondnok üdvözölte az egyházközség meghívott vendégeit, a kulturális műsor előadóit, a múzeum munkatársait, az egyházközség tagjait. Megnyitóbeszédében a múzeum képviselője elmondta, hogy már a múzeum létrejöttékor megszületett a gondolat, hogy lehetőséget biztosítsanak a különböző vallásfelekezeteknek történetük bemutatására. A szónok afelett érzett örömét fejezte ki, hogy az unitárius kiállítás is elkészült, s hogy olyan információkat tartalmaz, amelyekkel az erre járó érdeklődők, turisták ismereteiket gazdagíthatják, és amelyeken keresztül megismerhetik az unitárius felekezet szerepét Nagyvárad életében.

Dimény József esperes köszöntő beszédét egy bibliai verssel kezdte: „Ne feledkezzetek meg vezetőitekről, akik Isten igéjét hirdették nektek. Figyeljétek életük végére, és kövessétek hitüket.” (Zsid 13,7). Elmondta, hogy a kiállítás kiváló lehetőség, hogy magunkat megmutassuk, értékeinket ismertessük. Akik előttünk jártak, büszkéek voltak arra, hogy unitáriusok. A 21. században nekünk is vállalnunk kell, hogy értékeinket megmutassuk másoknak is; úgy kell éljünk,

hogy az elődeinktől ránk maradt értékek a jövőben is megmaradjanak. Köszöntőbeszédében az esperes kiért az elmúlt év nagyszabású megvalósításaira, egyházi beruházására. Biztatott mindenkit, hogy a Tordán felállított Vallásszabadság emlékművet tekintse meg, és a Vallásszabadság Házává alakított volt püspöki házat keresse fel, látogassa meg.

A főhatóságot Rácz Norbert Zsolt kolozsvári lelkész és püspöki titkár képviselte. Magyar és román nyelvű köszöntőbeszédében mindenekelőtt a főtisztelendő püspök úr köszönetét tolmácsolta mindazoknak, akik

ezt a kiállítást lehetővé tették. Örömét fejezte ki, hogy az unitárius egyház is a jelen van ezen a kiállításon kézzel fogható, látható értékeivel, de jelen van azon szellemi értékeivel is, amelyeket elődeinktől örököltünk. Ma ezeket az értékeket próbáljuk megélni mindennapjaink során. Akik előttünk voltak, harcoltak, küzdöttek, hogy az unitárius hit Erdélyben megmaradjon.

Nagyvárad nemcsak az 1569-ben lezajlott hitvita miatt fontos az unitárius egyház számára, hanem azért is, mert itt él egy kis unitárius közösség, amely szeretné, hogy az elődöktől öröklött értékek továbbra is megmaradjanak.

A köszöntőbeszédet rövid, de annál színvonalasabb kulturális műsor követte: Kiss Török Ildikó színművész Szilágyi Domokos *Bartók Amerikában* című versét olvasta fel, dr. Brugós Anikó és Szilágyi Ágnes egyházi népekekkel örvendeztették meg a jelenlévőket. A kiállítás megnyitója a lelkészi lakáson tartott állófogadással zárult. Ez úton is köszönöm mindenki segítségét a kiállítás és az ünnepélyes megnyitó megszervezésében.

KARDOS JÓZSEF

„Az igazságra és csakis az igazságra törekedj...”

A 2019. évi egyetemes, ökumenikus imahét bibliai témáját az indonéziai keresztények állították össze az 5Móz 18–20 alapján. Az imahét vezérfonala tehát az említett bibliai rész, amely felhívja figyelmünket, hogy az igazságra és csakis az igazságra törekedjünk.

Egyházközségünkben is megszerveztük hiterősítő imahetünket, amely úgy gondolom, hogy valóban erősítette hitünket, de ugyanakkor az igazságra is sarkallt. Hiszen a szolgálatvégzők mind olyan bibliai textusokat és témákat választottak, amelyek arra buzdítottak bennünket, hogy merjünk hinni, merjük befogadni Isten áldását, elégedjünk meg azzal, amink van, és törekedjünk igazságos életet élni.

Az imahét február 18–23. között zajlott egyházközségünkben és a haranglábi leányegyházközségben. Minden nap 17 órától kezdődött az istentisztelet Haranglábon, majd ezt követően 18.30-tól volt Désfalván. Hétfőn Nagy László, a Marosvásárhelyi Bolyai téri Unitárius Egyházközség lelkésze; kedden Kecskés Csaba, a Marosvásárhely-Kövesdombi Unitárius Egyházközség lelkésze; szerdán Berei István, a szentábrahámi egyházközség lelkésze; csütörtökön Lőrinczi Levente, a kissolyosi egyházközség lelkésze;

pénteken Fazakas Lajos Levente, a bözödi egyházközség lelkésze, szombaton pedig Csepán Géza, a désfalvi református egyházközség lelképásztora prédikált.

Örömmel töltött el minden nap a látvány, hogy a haranglábi és a désfalvi templomunk több kedves, egymást szerető emberi mosolytól megtelve ragyogott a maga szépségében. Örültem, hogy nemcsak unitárius híveink jöttek az istentiszteleti alkalmakra, hanem más felekezetűek is. Örvendett a szívem, hogy minden este gyerekeket és fiatalokat is megszólított a harangok hívogató szava.

Egy hét, amikor egy kicsit közelebb kerülhettünk egymáshoz, falustárs falustársához, kicsi a nagyhoz. Egy hét, amikor egy kicsit közelebb kerülhettünk Istenhez, teremtmény a Teremtőhöz, a szülő a gyermekhez. Egy hét, amikor levetkőzhettük sérelmeinket és a gondviselő Atyában bízva megerősödhetett hitünk. Egy hét, amikor a sok hamisság között megtalálhattuk az igazságot és elindulhattunk e megtalált igazság útján.

Úgy érzem, hogy minden este, minden istentiszteleti alkalmon tanulhattunk valamit. Minden este magunkba szívhattuk a Szentírás üzenetét, amelynek köszönhetően megtisztult szívvel és lélekkel indulhattunk el a húsvét felé vezető úton.

SZOMBATFALVI CSONGOR

In memoriam Szombati Lajos Béla

Olaszteleken született 1930. augusztus 25-én. Gyermekkorát és elemi iskolás éveit szülőfalujában töltötte. Dolgos szülők és szerető testvérek vették körül: gyermekként megtapasztalta a család szeretetét és fontosságát. Az iskolapadban tudta, hogy az elindulás mindig nehéz, de kitartóan kell tanulni, dolgozni, talentumainkat felhasználni. Az élet ösvénye a brassói ipari iskolába vezette, ahol villanyszerelői oklevelet szerzett.

Erős akarata, Istenben bízó lelke tudta, hogy mit akar elérni az életben: kitartóan haladt előre. Szakmai pályafutását Erdővidéken kezdte mint villanyszerelő. 56 éven keresztül élt boldog házasságban feleségével, Júliával, akivel példás családi életet éltek. Több évtizeden keresztül a Felsőrákosi Unitárius Egyházközség gondoki tisztségét töltötte be. Munkáját mindig szeretettel végezte, és több mint két évtizeden át szolgált nemcsak az egyházközséget, nemcsak az embereket, hanem Isten is. Két lelkész mellett gondnokként mindent megtett, hogy az egyházközég virágozzon, fejlődjön, olyan hely legyen, ahová szívesen tartoznak az emberek.

Ő volt az, aki elektromos áramot szereltetett a templomba, hogy a villanyfénynél az emberek jobban lássák, amint arcukon tükröződik Isten arca. Az ő idejében javították a templomot, hogy a torony fehérsége messziről mutassa az arra járónak, igen, gondos emberek laknak a faluban. Harangot is öntöttek az egyházközség számára, hogy messzire hangozzék az Isten dicsérete, és még ki tudja, hány meg hány olyan munka volt gondoksága alatt, amelyet Isten iránti hálából végzett el. Hitből, szeretetből. Az egyházközség volt a második otthona, nemcsak vasárnaponként jelent meg a templomban, hanem világi vezetőként mindig azon volt, hogy segítse egyházközségét.

Jellemző volt rá a segítőkészség, az egyházszertet, ugyanakkor tapasztalattal és szorgalommal végezte a rá háruló feladatokat, amelyet a Gondviselő reá bízott. Áldozatkészsége és egyházzolgálati mindannyiunk számára példakép marad.

Hosszas betegsége után február 12-én csendesen elhunyt. Tisztelettel és szeretettel fogunk rá emlékezni, Isten adjon megfáradt testének csendes pihenést.

PALKÓ ZALÁN KOPPÁNY

Unitárius ingatlan Bukarestben

Március elején évszázados álom valósult meg, és a közelmúlt több évtizedes erőfeszítése hozott gyümölcsöt: a Magyar Unitárius Egyház vezetői Bukarestben átvették a Vallásügyi Államtitkárság képviselőitől az unitáriusok használatára bocsátott állami ingatlan kulcsait.

A belváros szívében elhelyezkedő ház egy nemesi családnak épült az 1930-as években, az államosítás után külföldi nagykövetségek székháza volt. Románia kormánya 2018 novemberében határozattal adta át az ingatlant az egyház ingyenes használatába 49 évre.

Az épületben egyházi, missziós, közösségi, kulturális, tudományos és más célokat szolgáló belső intézmények létrehozását és működtetését tervezzük, amelyek istentiszteleti helyként, egyházközségi szék-helyként és lelkészi lakásként, továbbá közösségi, kulturális és tudományos térként, valamint vendégház-ként működnek majd. A ház rendeltetése az, hogy hozzájáruljon a Bukarestben és környékén élő unitá-

riusok és más felekezeti érdeklődők hitéletének erősítéséhez, az unitárius vallás értékeinek népszerűsítéséhez, a vallásszabadság öröksége és más egyetemes szellemi-kulturális-vallási értékek megjelenítéséhez, az egyházak közötti együttműködés erősítéséhez és az egyház bukaresti képviselőjének ellátásához.

GYERŐ DÁVID

SZERETETSZOLGÁLAT

Erdővidéken egy fiatalember műtétjére gyűjtöttek

DEMETER ZOLTÁN

• Az év első napjaiban keresték meg a Gondviselés Segélyszervezet erdővidéki önkénteseit egy újabb segélykéréssel. Ez alkalommal egy 26 éves, református felekezeti baróti fiatalember műtétje költségeinek fedezése céljából kérték segítségünket. Január közepén tettük közzé felhívásainkat, és kértük Erdővidék polgárait, illetve a nagyvilágban élő, segítőkész személyeket, hogy adományaikkal járuljanak hozzá a szükséges egymillió forint előteremtéséhez Molnár Attila javára.

Három hétnek sem kellett eltelnie ahhoz, hogy Attila édesanyja, Molnár Ibolya a helyi újságban a következőket közölhesse: „Nagyon szépen köszönöm mindazoknak, akik felhívásunkra adományokat küldtek, hoztak. Reméltük, hogy így lesz, de mégis kellemesen meglepő. Óriási megkönnyebbülést jelent számunkra az a tudat, hogy nem a pénzen fog Attila fiam műtétjének a sikere múlni. Tiszta szívből imádkozunk azért, hogy a körülményekhez képest a lehető legjobb eredménnyel térhessünk haza. Köszönjük a Gondviselés Segélyszervezet erdővidéki munkatársának Demeter Zoltánnak, aki ugyanúgy mint 2006-ban Katika lányom műtétje előtt,

most is első szóra mellém állott és segített a gyűjtés megszervezésében.

Szívből köszönjük mindenkinek, hogy felpártolták Attilám ügyét és kívánom, hogy Isten fordítsa százszorosra vissza rájuk ezt a kedvességet!”

Molnár Attila születése óta küszködik a Recklinghausen-szindrómának nevezett betegséggel. Olyan daganatról van szó, amely arcának egyik felén fejlődött ki, s mostanra már a szemére és fülére is áttért, ami egyrészt nagyon zavarta, másrészt a látását és a hallását is károsította. A daganatot 2008-ban részlegesen letakarították, most azonban újabb műtetre volt szüksége.

Attilának február 21-én kellett jelentkeznie a budapesti Országos Onkológiai Intézetben, ahol másnap sikeresen lezajlott a műtét: Attila arcáról és szeméről eltávolították a daganatot. Azóta hazaengedték és a baróti kórházban eltávolították a szálakat a műtét során keletkezett sebből. Hamarosan szemvizsgálatok következnek, és remélhetőleg csak egy év múlva kell újabb budapesti felülvizsgálatra jelentkeznie. Ezúton is gyógyulást kívánunk Attilának!

Akik előttünk jártak...

ASZTALOS KLÁRA

Asztalos Klára UNOSZ-titkár január 31-én előadást tartott a kolozsvári nőszövetségben az idén januárban 130 éve született Mikó Lőrincné Zsakó Arankáról, aki vezető szerepet töltött be az Unitárius Nőszövetségben a két világháború közötti időszakban, és akihez az előadót vérségi kötelék is fűzi. Az elhangzott előadás befejező részét közöljük.

II.

Visszaemlékezésem második részéhez nagy segítséget nyújtott számomra Zsakó Erzsébet *Hinni és tenni* című könyve, amely 2003-ban jelent meg az Erdélyi Unitárius Egyház gondozásában. Zsakó Erzsébet több mint tíz évet dolgozott a könyv megírásán, és ezzel nagy szolgálatot tett egyházunknak és nőszövetségünknek. Rengeteg adatot gyűjtött össze. A könyv hiteles forrás azok számára, akik szeretnék megismerni a nőszövetség történetét a kezdetektől az újraalakulás mintegy 12 évéről.

Az unitárius nőszövetség megalakulására 1910 nyarán került sor. Londonban, Berlinben, Kolozsváron egyidejűleg tartottak kongresszust az unitárius nők. A különböző országokból összesereglett nők megalakították a szabadelvű keresztény nők unióját. Ez az esemény lendületet adott a magyar unitárius nőknek, hogy ők is megalakítsák a saját nőszövetségüket. Így jött létre az Unitárius Nőszövetség a már meglévő Dávid Ferenc Egylet keretében. A püspök felesége, Ferencz Józsefné 1910 decemberében felhívást tett közzé az *Unitárius Közlöny* Nők Világa rovatában, amelyben arra buzdította az unitárius nőket, hogy alakítsák meg saját helyi szervezeteiket, és a megalakulás tényét közöljék a központtal. 1923-ban jelenik meg az első útmutatás a nőszövetségi munka megszervezésére. Feladatai főként a rászorulóknak segítése, tanácsadás, ismeretterjesztés, kapcsolattartás. Mikó Lőrincné nevének említése egy összefoglaló jelentésben olvasható, miszerint 1924-ben Kolozsváron 12 asszony felkereste a perifériákon lakó családokat, összeírták a tanköteles gyermekeket, hogy meglegyen a megfelelő létszám a magyar nyelvű oktatás számára. Az anyagiakról a nőszövetség gondoskodott ott, ahol erre szükség volt. Ettől kezdve Mikó Lőrincné élete, tevékenysége szorosan kapcsolódik az Unitárius Nőszövetséghez. Mi sem bizonyítja jobban ezt, mint az, hogy Zsakó Erzsébet idézett könyvében 52 alkalommal fordul elő a neve. 1925-ben megalakult az első ökumenikus összefogás, a Romániai Kisebbségi Nők Központi Titkársága, amelyben nőszövetségünket Mikó Lőrincné képviselte. 1929 novemberében választmányi gyűlést tartanak, ahol megújítják a tisztikart: Ferencz Józsefné díszelnök lesz, az elnöki tisztségbe Boros Györgyné kerül, alelnökök Csifó

Salamonné és Mikó Lőrincné. 1930-tól kezdődően egyre jobban megérik az elhatározás, hogy a nőszövetség kiváljon a Dávid Ferenc Egyletből, ugyanis a Vallásügyi Minisztérium rendelkezése értelmében az egyházi egyletek nem számítanak jogi személyeknek, hanem az egyházi főhatóság felügyelete alatt szabadon működhetnek. Ez viszont nem jogosította fel szociális segélyek, illetve adókedvezmények igénybevitelére. Egyre inkább hallatták hangjukat azok, akik szorgalmazták, hogy önálló jogi személyként működjenek. Elkészítették saját alapszabályzatukat, és elindult a küzdelem, amely az egyház, személyesen a püspök, Boros György heves ellenállásába ütközött.

A püspök így ír naplójában: „Folyik a nők szövetsége tagjainak Kauntzné Engel Ella, Mikó Lőrincné, Csifóné csörtetése a Dávid Ferenc Egyletből való kiválásért. Azt elérik, hogy felforgatják a békét, de rútul viselkednek, Engel Ella már asztalt táncoltat, vagyis a nők szövetsége gyűlésén veri az asztalt. Szégyellhetnék magukat mind, mind.” Az eredmény az, hogy egyidőben két nőszövetség működik, az egyik a kivált, a másik a Dávid Ferenc Egyletben maradt. Boros Györgyné, aki a bennmaradottak elnöke volt, 1938-ban meghalt. Ezután megszűnt a Dávid Ferenc Egylet keretében működő szövetség, és az önálló szervezet elindult a maga útján. De addig még sok harc folyt. Boros György püspök így ír naplójában a „négyekről”, mármint a kiválás vezéreiről: „Tombol a karitatív düh az asszonyok között: Kauntzné Engel Ella, a spirítus rektor (vagyis az ideológia megfogalmazója), Mikóné az ő hathatós erejének korlátlan teret keres és a titkár férjét s a püspököt kellemetlen helyzetbe hozta, Csifóné csatlakozik örömet, mert mint mondják, ha a férj minden erőlködésével megbukott, az asszony még felviheti az elnökségig. A segédjük Csatóné Abrudbányai Ervine”. Végül a kiválás hívei győztek. Az 1933 március 16-án tartott közgyűlésen 64 küldött részvételével megalakult az Unitárius Nők Országos Szövetsége mint önálló jótékony alakulat, jóváhagyta alapszabályzatát, megválasztotta vezetőségét, amelyben a két alelnök egyike Mikó Lőrincné. Az EKT tudomásul vette a megalakulást, megjött a Vallásügyi Minisztérium jóváhagyása is. Jelentés-nyomtatvány készült amelyben a helyi nőszövetségek beszámoltak évi munkájukról. Az *Unitárius Közlöny*ben olvashatunk arról, hogy napközi otthon alapítását kezdeményezte

a nőszövetség. Az előkészítő bizottságban Mikó Lőrincné is részt vett. 1935 őszén beindult a napközi otthon a Brassai utca 13–15. szám alatti régi épületben 27 gyermekkel. 1937-ben lebontották az épületet, és helyette bérházat emeltek. Az Irisz-telepen 1940-ben felépült Unitárius Otthon beindulásáig a napközi otthon a kollégium alagsorában működött. 1935-ben emlékgyűlést tartottak a nőszövetség alapításának 25. évfordulója alkalmából. Ebben az időben a hatalom már fokozódó intenzitással akadályozta a tevékenységeket. 1938-ban életbe lépett az új alkotmány és a királyi diktatúra, bevezették az ostromállapotot az egész országban, kitört a II. világháború, ami minden gyülekezési formát betiltott. A tiltás ellenére a nőszövetség folytatta munkáját, de közgyűléseit nem tudta minden évben megtartani, ezért az 1940. áprilisi közgyűlés három év munkájáról szólt. Ezen a gyűlésen Mikó Lőrincné javasolta, hogy létesítsenek egy szociális intézményt, amely a nőknek szociális munkára való kiképzésével foglalkozna. Az előkészítő bizottság munkájában tevékenyen részt vett. Észak-Erdély visszacsatolása után új helyzetben újra életre kellett hívni az egyleteket. Varga Béláné lemondása után az elnöki tisztségre Mikó Lőrincnét választották, akit munkatársai nagyra becsültek. Az irattárban fennmaradt egy levél, amelyben ez áll: „Mikó Lőrincné kedves testvérünk elnökké választását a legnagyobb örömmel fogadták mindannyian, mert benne eddig is a legeszményibb magyar asszonyt ismertük meg. Nemes és önfeláldozó munkássága, amelyet a legszomorúbb időben fejtett ki, bizony méltóvá teszi ezen elnöki tisztség betöltésére”. Az új elnök programbeszédében felsorolta a főbb feladatokat: a körli szervezetek kiépítése, az Irisz-telepi misszióház, az Unitárius Leányotthon, a székelykeresztúri gazdasági tanfolyamok folyamatos fenntartása, az anyagellátás biztosí-

Álló sor, balról jobbra: Kauntz Kornélia és férje, Mikó Imre. Ülő sor, balról jobbra: Mikó Lőrinc és felesége, Zsakó Aranka, Engel Ella és férje, Kauntz József

tása az értékesítés megszervezése által. „Emellett különös gondot kell fordítanunk a családvédelemre, az összetartás megerősítésére, az erdélyi magyar egyházak nőszövetségeivel való kapcsolatok ápolására, a honvédelmi munkára való bekapcsolódásra”, és, tette hozzá végül: imádkozunk az elszakadtakért. Amennyire az anyagi helyzete megengedte, a nőszövetség továbbra is foglalkozott az árva gyermekek elhelyezésével, segélyek előteremtésével a Napközi Otthon gyermekeinek felruházására, tehetséges gyermekek taníttatására. 1941-ben gyűjtéseket szerveztek. Cégetől, gyártól, bankoktól kaptak támogatást. Az alapszabályzatot újra kellett fogalmazni, tisztázni kellett a budapesti és erdélyi nőszövetségek viszonyát. Az UNOSZ vezetősége igyekezett a megváltozott körülmények között is önállóságát és elveit következetesen megtartani, mert: „mi itt akarjuk tartani és nevelni leányainkat erdélyinek”.

1944 őszén a front átvonult Erdélyen, s mint minden háború, pusztulást, nyomort hagyott. Mikó Lőrincné kéziratban fennmaradt beszámolója alapján tekinthetjük át a helyzetet. 1944 októberében az UNOSZ is sok megpróbáltatáson esett át, a szétszóródás volt talán a legnagyobb veszteség. A nyugatra menekülés mellett a keletre elhurcoltatás bontotta meg a családokat, állandó fosztogatások, a nők elleni erőszak tartotta rettegésben a lakosságot. Az Irisz-telepi otthon működését szüneteltetni kellett, az öregeket elhelyezték a városi aggmenházban, az árva gyermekeket kiküldték falura, a telket és a felszerelést egy évre átadták a kolozsvári nőszövetségnek napközi otthon céljára. A leányotthon akkor az egyedüli felekezeti otthon volt, nagyon sok jelentkezővel, ezért a nőszövetség csak egy irodát használt, a többi helyiséget átadta a leányotthonnak. A nőszövetség segítette a női ipariskola beindításánál is, felszerelésüket átadták az iskolának. 1945 januárjában a felekezeti nőszervezetek összefogva gyűjtést szerveztek az aggmenház fenntartására. 1945 júliusában az UNOSZ az EKT-hoz fordul, a munkájuk felfüggesztését kérte, az EKT nem fogadta el, további munkára buzdította. 1945–46-ban még próbálkoztak újabb tervekkel. 1948 februárjában az UNOSZ választmánya újabb beadvánnyal fordult az EKT-hoz: A jelenlegi helyzetben nem tudják fenntartani az intézményt. Kérik, hogy az egyetemes egyház vegye gondjaiba ideiglenesen tulajdonát. Ma már tudjuk, hogy az ideiglenesből 44 év lett. Mikó Lőrincné nem érthette már meg, amikor a kedvező történelmi helyzet közepette az UNOSZ újraalakult.

1948. május 5-i jegyzőkönyvében az EKT hálás köszönetét fejezi ki azon nőszövetségi tagok és vezetők, élükön Mikó Lőrincné országos nőszövetségi elnök atyjafiának, akik fáradságot nem ismerve dolgoztak önzetlenül az egyház és az unitarizmus érdekében, és akiknek köszönhetően az ingatlan és az ott elhelyezett intézmények feladatukat betölthették.

IFJÚSÁGI OLDAL

Nekem az olyan böjt tetszik, amelyben hidakat építünk...

MAGYARI ZITA

• A március 15-ei, az ezernyolcszáznegyvennyolcas eseményekre való emlékezés sok mindent kezdett jelenteni sokunk számára – időnként úgy érzem, kissé túlzottan is közhelyessé tettük. Valódi tartalma azonban sokkal több annál, mint a jól betanult, közhelyszerűvé vált „esküszünk, esküszünk, hogy rabok tovább nem leszünk...”. Közösségünkben az elmúlt három évben szokássá vált, hogy géberjéni és budapesti barátainkkal közösen ünneplünk, az együvé tartozás fonalát így módon is próbáljuk erősebbé tenni, határok közé hidakat építeni, újra és újra felkutatni és leporolni azt a mögöttes tartalmat, amely a szabadság gondolatához kapcsolódik.

Idén március 15–17. között újra elindultunk a *Közös utainkon*, hogy a húsvéthoz vezető böjti úton egy-egy pillanatra közösen álljunk meg, és a magunk által magunk kezeire aggatott zörgő bilincseket leoldjuk. Március 15-én, a kolozsvári ünneplést követően Géberjénbe vezetett az utunk, ahol együtt ünnepeltünk, közösen emlékeztünk 1848. március idusára. Nem tudhatom, hogy a kedves Olvasó számára mit jelent az ünnep nagysága és tette, bátorságra ösztönző volta, én azt érzem, hogy ilyenkor a közös emlékezés révén, a találkozás által mi valahogyan másak leszünk, egyenesebbé válik a gerincünk, és csak azt érezzük, tudjuk legbelül, hogy tennünk kell, együtt, azért, hogy otthonosabbá váljon környezetünk, hogy egy jobb jövő felé haladjunk egymást támogatva. Valami ilyen és ehhez hasonló érzések és gondolatok hatottak át abban pillanatban, amikor a géberjéni közösség tagjaival együtt énekeltük a jól ismert *Építsünk hidat* című dalt.

Közös utunk szombaton folytatódott, és Budapestre vezetett. Most arra hívom a kedves Olvasót, hogy csatlakozzon ehhez a közös úthoz. Képzeld el, hogy beül a kisbuszok valamelyikébe 18 lelkes fiatal mellé, olyan fiatalok ezek, akik arról híresek, hogy világgá akarják kürtölni, viszi a lábuk, meg nem állnak, Istent keresnek, együtt. Akik a szabadságukat próbálják megélni, keresik azokat az utakat, amelyeken létük új ízt, új hangot és új tartalmat nyer. Az alkalmakat, amikor kimondhatják kételyeiket és legmélyebb meggyőződéseiket. Mindezt böjt közepén. Aztán képzeljen el egy gyülekezeti termet, amely érdeklődőkkel van tele, kíváncsi, kereső lel-

kekkel, és szól a dal: „*lekapcsolom a villanyt a fejemben...*”. Csend van, lekapcsolódnak a fények, elalszik a város, elcsitul minden, csak a kereső lelkek kutatnak. Lépéseket teszünk Felé, egyszerűen, fiatalosan, a magunk sajátos hangnemében. Majd kitör a képzeletbeli, lelki vulkán, és a kereső lélek megérkezik, otthonra lel valahol...

Hát ilyen volt a szombati délutánunk a Budapesti Unitárius Egyházközség tagjaival, akikkel így módon is próbáltunk hidakat építeni, kapcsolatokat formálni, a meglévőket erősíteni, vinni a hírt, hogy így élünk mi az egyletben, és felkínálni a lehetőséget, hogy csatlakozzanak, lépjenek ők is a *Közös utainkra*.

Ha azt hinné a kedves Olvasó, hogy itt a vége, tudtára szeretném adni, hogy még nincs, hisz utazásunk folytatódott vasárnap Budapesten közös istentisztelettel és ünnepi műsorral. Szólt a harang, ünnepre hívtott, egy pillanatnyi megállásra és megerősödéssre, közös építkezésre. Szólt a dal, és a valami másra hívtott, az alkalom maga-magát kínálta: szabadnak lenni, az elvárások és játékszabályok ellenére is belül, bent, szabadon dönteni. Szóltak a versek, és a szemek könnyel teltek... Csak azt tudtuk, azt éreztük, mennünk kell, tenni, építeni... Újra megerősödtünk abban a tudatban, hogy bár határok választanak el, nem vagyunk egyedül, összekötnek gyökereink. Csend és béke belül. Indulunk tovább.

Böjt van, és mi, mint mindig, most is úton vagyunk, mert nekünk az a böjt tetszik, amelyen szabadon kereshetünk, lépéseket tehetünk és hidakat építhetünk, amelyeken közeledni tudunk Isten és egymás felé.

EGYHÁZUNK HÍREI

● **Március 7-én mutatták be Balassa M. Iván „Az egy igaz Istennek és szent fiának Jézus Krisztusnak tiszteletére építettek”. Festett famennyezetek és berendezések az unitárius templomokban** című könyvét. A Vallás-szabadság Házában zajló eseményen Gyerő Dávid főjegyző köszöntötte a meghívottakat, majd Kovács András művészettörténész méltatta a kötetet. Furu Árpád szerkesztő és Balassa M. Iván szerző a kiadvány létrejöttéről beszéltek. Az esten közreműködött Oláh Mátyás cselló- és Sipos Péter hegedűművész.

● **Március 12-én a Kolozsvár Társaság kerekasztalbeszélgetésre hívta a magyar történelmi egyházak és az RMDSZ nőszervezeteinek vezetőit.** Balogh Gizella és Bodó Márta a római katolikus Szent Mihály-plébánia, Buzogány Emese a Kolozsvári Református Egyházmegye, Búzás-Fekete Mária a Kolozs Megyei RMDSZ, Vajjas Melánia a Kolozs megyei RMDSZ nőszervezeteinek képviselőjében, az unitárius részről pedig Asztalos Klára UNOSZ-titkár és Péterffy Enikő, a kolozsvári nőszövetség elnöke vett részt.

Egyházköri hírek

● **Háromszék-Felsőfehéri Egyházkör**

Március 8-án a kálnoki egyházközségben rendhagyó nőnap alkalmat szerveztek, amelyen gyógynövénybemutatóra került sor.

Március 11-én a kálnoki és a sepsikőröspataki egyházközség Forr a dalom! címmel koncertet szervezett a kálnoki kultúrházban, amely alkalommal a résztvevők március 15-ére hangolódtak.

Március elsején a sepsiszentkirályi nőszövetség megtartotta a nők világimanapját, amelyre meghívta a kökösí református és unitárius nőszövetségeket. Az áhítatot Bartha Alpár kökösí unitárius lelkész tartotta, Lőrinczi Dénes, a

Bod Péter Megyei Könyvtár munkatársa pedig Szlovéniáról tartott előadást.

Március 8-án a sepsiszentkirályi asszonyok együtt vacsoráztak a kultúrotthonban, ahol Márk Attila gitárelőadását hallgathatták meg.

● **Kolozs-Tordai Egyházkör**

Február 7. és március 7. között a tordai egyházközség és a nőszövetség közös szervezésében előadás-sorozatba került sor. Az öt előadásra csütörtökönként került sor az egyházközség tanácstermében. Előadást tartott dr. Fodor János, Lukács-Erdei Ibolya, Boér Ilka, György Árpád Botond és Ladó-Kajtar Gyöngyvér, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Történelmi Intézetének doktoranduszai.

Március 11–15. között a Délnyugat-Erdélyi Unitárius Szórványegyházközség szervezésében ökumenikus imahétre került sor a dévai unitárius templomban.

● **Magyarországi Egyházkerület**

Március 11-én kettős kötetbemutatóra került sor a Budapesti Unitárius Egyházközségben. Bogáti Fazakas Miklós históriás énekei és bibliai parafrázisai 1575–1598 című, illetve Pirnát Antal. Kiadatlan tanulmányok című kötetait Ács Pál, Balázs Mihály, Pap Balázs, Szentmártoni Szabó Géza, Zsupán Edina mutatták be. Közreműködött Csörsz Rumen István régizenesz.

Március 12-én zajlott a Ferencvárosi Szakrális Kórustalálkozó a Patrona Hungariæ Katolikus Iskolaközpont dísztermében, ahol fellépett a Budapesti Unitárius Kórus Mészáros Nóra karnagy vezetésével.

● **Marosi Egyházkör**

Marosvásárhelyen március 1-jén került sor a nők ökumenikus világimanapjára a cserealji Szent Kozma és Damján római katolikus plébánia-templomban. Ez alkalommal a lelkészi szolgálatot Moldován-Szeredai Noémi csekefalvi unitárius lelkész végezte.

Március 16-án került sor a nyárádszeredai unitárius templomban a Marosi Egyházkör gondnokkeblitanácsosi konferenciájára. Dr. Spielmann Mihály levéltáros, történész Nyárádszereda és Bocskai címmel tartott előadást, amelyet a gondnokok és keblitanácsosok megbeszélése és műhelymunkája követett.

A marosvásárhelyi Bolyai téri egyházközség Dersi János termében március 17-én Hunyadi Mária textilművész Vass Rozália gobelinkiallítását nyitotta meg.

Március 1-jén Segesváron 75 személy imádkozott a szlovéniai asszonyokért az ökumenikus női világimanap alkalmával. A hat felekezet képviselői idén 22. alkalommal gyűltek össze a református templomban. Unitárius részről ötön mondtak hálaadó imádságot. A beérkezett adományok felét egy halmozottan fogyatékkal élő református kislány megsegítésére fordítják, míg a másik felét továbbítják a budapesti MPE Hajlék missziós gyülekezetnek.

● **Székelykeresztúri Egyházkör**

Március 11–16. között zenés hitelesítő imahetet tartottak a Csekefalvi Unitárius Egyházközségben. Március 16-án, az orgonaszentelési istentiszteleten Bálint Benczédi Ferenc püspök végezte a szószéki szolgálatot. A felújított orgonán László Attila gagyi énekvezér játszott.

● **Székelyudvarhelyi Egyházkör**

Március 5-én, húshagyókedden a homoródalmási egyházközség szervezésében Menjünk Kreckenbe! elnevezésű vacsoraestet tartottak a kántori lakon. Fellépett Sorbán Enikő népdalénekes.

Március 20-án házassági böjt néven szerveztek előadást házaspárok-nak a homoródszentmártoni egyházközség Dávid Ferenc Ifjúsági Házban. Előadást tartott Újvárosi Katalin székelymuzsnai, Tökés-Bencze Zsuzsanna gyergyószentmiklósi és Major László datki lelkész.

	Német város, Kőrösi látogatta az egyetemét	Ringó ülőke	A harmadik unitárius püspök (György)	Erre a helyre	Disznó-fajta	Tova	Gyulladás	Bőr vegyjele	Halál oka lehet Napszak	↻	Névelő Ide is járt egyetemre Kőrösi
	Útnak eredő							Kelmét készít Angol zenekar volt			
	Gyöz					Bankba tett pénz ... Dame, híres dóm					
	Magad			Puha fém Kb. 20 centis			Alul Körző vége!				
135 éve, 1784. március 27-én született Kőrösi Csoma Sándor (meghalt 1842-ben)		Jóteknycodó							Magunk Német atomfizikus volt		
Indiai város, Csoma itt is élt keleti útja során	Kofa igéje	Royal Air Force röviden	Édeskés fűszer	Könnyezik Súly szélé!		Növény része A szavak dzsókere		Öröklés-hordozó Belga autójel			
Édesvízi halfajta					Idegen levegő Pulóvert készít		Oszták zeneszerző ... Maria Rilke				
Nemes-fémből készült bizsu								Szófaj Lám			
Léggömb			Közéje Ülünk rajta				Oszták falu (AIGEN) Valódi				
Kiloliter		Fél zsák! Zsugori		Állóvíz Határrag		Kézi-munkázik Rövid kabát					Kolostorban is dolgozott Kőrösi
Az urán vegyjele	Görög betű Fonalat készít				Például: piros Orosz folyam			Sárga fém Itt is kutattak Kőrösi			
Cégtábla felirata			Izzó Férfinév			Táplál Az élen			Csap közepe! Becézett Tímea		
Téma, tárgy				Körbevesz Magot szór						Newton Rag, a-nak párja	
Idegen férfinév, Eva párja				Volt Antonov gépjele	Talál Sajt fele!			... Crosby, színész volt Részben elzár!			
	Hasra vágódó Nulla					Ellop Olasz autójel					
Tudomány, Kőrösi is művelte											

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)

Szerkesztőség: dr. Czire Szabolcs főszerkesztő, dr. Andorkó Júlia Eszter szerkesztő

Munkatársak: Asztalos Klára (Nők Világa), Barothi Brigitta (ifjúsági oldal), Bíró Sára (híroldal), Czire Alpár (fotó), Forrai Tibor (keresztrejtvény), Liker Henrietta, Szombafalvi Etelka (gyermekoldal), Szabó László (Szeretetszolgálat)

Tördelés: Virág Péter. Olvasószerkesztő: Dénes Gabriella

Készült a kolozsvári Idea Nyomdában.

A szerkesztőség postacíme: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9. tel./fax: (0)264 593 236/(0)264 595 927

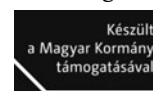
kozlony@unitarius.org

A lapszám megjeleníthető: kozlony.unitarius.org

Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0264 596 478

A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhoz előtti hónap **15-e**. Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza. Közlésre szánt fényképeket kérésre visszaküldünk. A lapban közölt írások nem tükrözik feltétlenül a szerkesztőség nézeteit.

ISSN 1220-8418

Barangoló Isten országában

Kedves Barangolók!

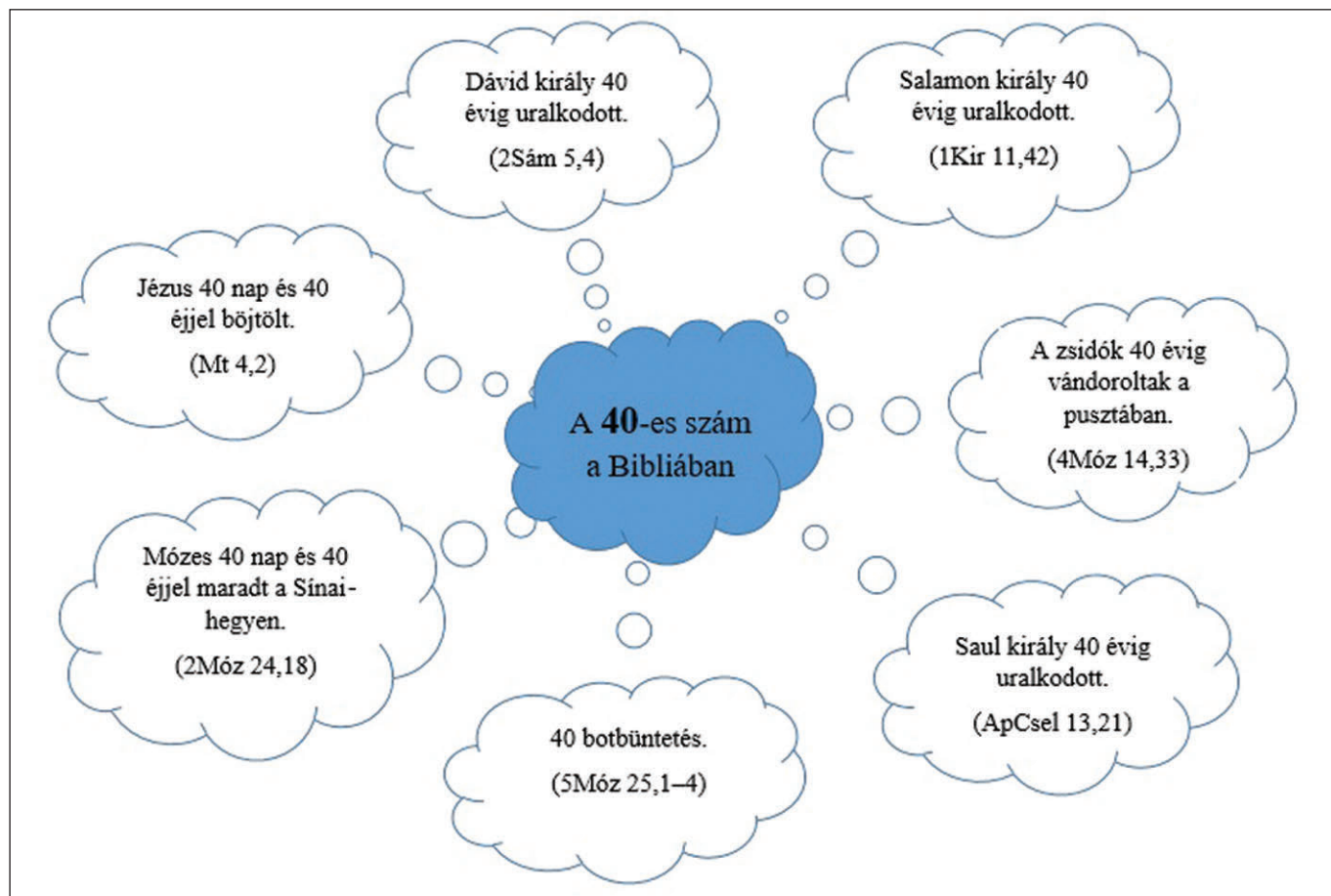
Bizonyára mindannyian sejtitek, hogy április milyen ünnepet tartogat számunkra. Olyan hagyomány kapcsolódik hozzá, amely egyaránt érinti a fiúkat és a lányokat. Amikor azt mondjuk, hogy a tavasz az új életet jelképezi, akkor bátran mondhatjuk, hogy bár a húsvétot megelőző negyvennapos böjttel Jézus életének végéhez közeledünk, halála az élet felé mutat. Mi, unitáriusok ezért is mondjuk, hogy húsvét az örök élet ünnepe, mert hisszük, hogy a lelkünk örök és halhatatlan. A locsolás hagyománya erre is utal, hiszen a fiúk az éltető vizet viszik a lányokhoz. Bizonyára ti, fiúk, már a kiválasztott locsolóverset tanuljátok, és ti, lányok, pedig a tojás festésén, írásán, hímzésén, harisnyába csavarásán, levelek gyűjtésén gondolkodtok. Ha tehetitek, próbáljátok ki valami új módszert!

Manapság a húsvét megünneplésében nagy szerepet kapott a nyuszi, de nektek, kedves gyerekek, fontos tudnotok azt, hogy ez csupán díszítőeleme az

ünnepe igazi, mély értékének, amelyet mindjárt elárulok. A báránynak viszont van bibliai eredete, ugyanis egykor a zsidók az Egyiptomból való szabadulásuk előtti napon kicsiny báránykák vérével kenték be az ajtófélfákat, jelölve annak, hogy ők Isten kiválasztott népe, így az Egyiptomot sújtó csapásnak e jel révén nem estek áldozatul. A pészah a zsidók számára a szabadulásnak az ünnepe, nekünk, unitáriusoknak az örök élet ünnepét jelenti. Mind a két ünnep tavaszi jeles nap.

Már említettem, hogy húsvét ünnepét negyvennapos böjti időszak előzi meg, így készültem nektek egy összeállítással, amely a 40-es szám bibliai előfordulásából válogat.

Keressetek ti is további példákat, majd küldjétek el erre a címre:

Unitárius egyháztörténet

●Február 15-e különleges, emlékezetes nap az unitáriusok számára. Egy könyvet mutattak be. A szóban forgó kötet: Uzoni Fosztó István, Kozma Mihály, Kozma János: *Az erdélyi unitárius egyház története III/I.* Fordította: Márkos Albert, a fordítást a latin eredetivel egybevetette és kiegészítette: Balázs Mihály, sajtó alá rendezte: Hoffmann Gizella, Kovács Sándor, Molnár Lehel (A Magyar Unitárius Egyház Kolozsvári Gyűjtőlevéltárának és Nagykönyvtárának kiadványai 4/3/1. Sorozatszerkesztő: Kovács Sándor, Molnár Lehel). Kiadja a Magyar Unitárius Egyház, a Magyar Unitárius Egyház Magyarországi Egyházkerülete és az Országos Széchényi Könyvtár, Budapest–Kolozsvár, 2018, Idea Nyomda (Kolozsvár), 1256 oldal.

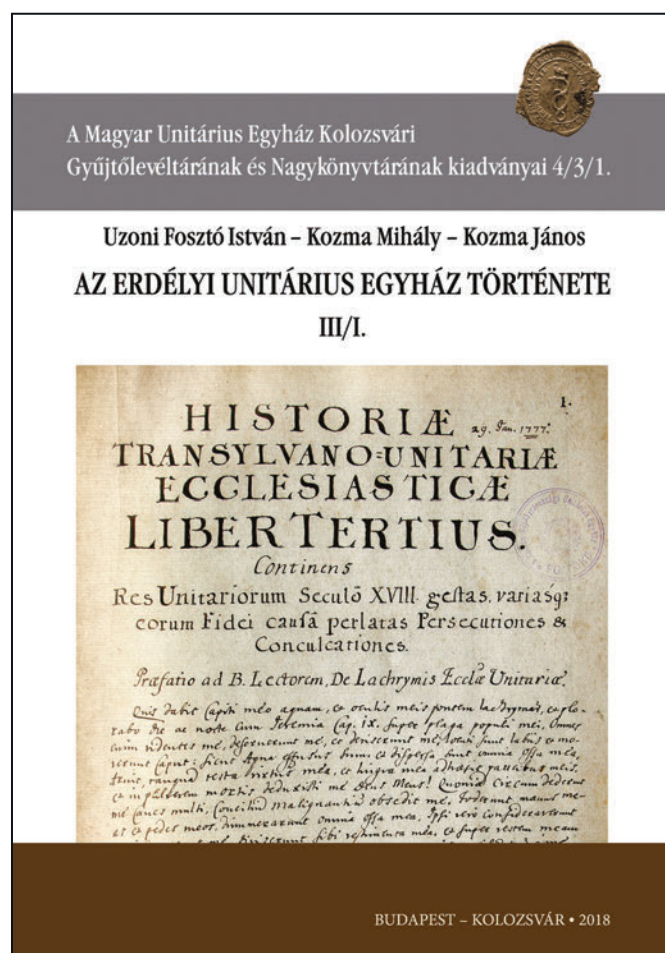
Az egybegyűlteket Kovács Sándor, a kötet egyik munkatársa, Bálint Benczédi Ferenc unitárius püspök és Tüske László, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója köszöntötte. *Az erdélyi unitárius egyház története III/I.* című könyvet Káldos János, az Országos Széchényi Könyvtár szakmai projektvezetője és Kovács András művészettörténész, akadémikus mutatta be. Az est fényének emelésében közreműködött Márkos Albert és Ortenszky Gyula zeneművész.

Uzoni Fosztó István, Kozma Mihály és Kozma János szellemiségét tán nemcsak a kötet, hanem a történelem tanúja, a helyszín maga is mintha tapinthatóbbá, érzékelhetőbbé tette volna. Ez a történelem nem valami avított, pókhálós vén terem sutjának lakója. Ez a történelem, amelynek eseményeit Uzoni Fosztó s a két Kozma egybegyűjtötte, szerkesztette, értelmezte s kéziratosan hátrahagyta, hogy aztán Márkos Albert, a kollégium latintanára azt magyarra fordítsa, nem holmi idegen, távoli népek története. A mi egyházközsegeink, papjaink, egyházfiink, elődeink, apáink apáinak küzdelme. Azért, hogy mi ma, a 21. században furikázzunk kényelmes autóinkkal, összejövetelekre járassunk, hogy szabadon eldönthessük, gyökértelesen sodródunk vagy megpróbáljuk megérteni, kik vagyunk, és miért épp azok, akik. Ha ők nem teszik, amit tettek, ma tán nem is létezhetnénk. Ha tévedtek, ha tetteik következménye ártalmas volt, egyetlen módja kínálkozik annak, hogy akár az ő, akár a mi tévedéseink árnyából kilépjünk: tanulni belőle.

Köszönet azoknak, akik az egykori történészek jegyzetei fölé hajoltak, hogy századokon átívelő történelmünk titkait, amennyiből lehet, kinyomozzák,

akik, ahogy mondani szoktuk, láttak a kéziratokban fantáziát. Balázs Mihály szegedi (irodalom)történész, Hoffmann Gizella budapesti kutató, Kovács Sándor kolozsvári történész, Molnár Lehel kolozsvári történész-levéltáros hatalmas (oldalszámban mérve több, mint 1200 oldalas!) munkát végeztek. De munkájuk haszna nem az átvirrasztott éjszakák és hátfájdalmak elszívésében merül ki, s tán még a kötet tudománytörténeti fontosságában sem.

Egy könyv értékét elsősorban az határozza meg, hogy az, ami benne foglaltatik, megfelel-e a minőségi, szakmai követelményeknek (és ebben a tekintetben másodlagos, hogy szépirodalmi vagy tudományos munkáról van-e szó), amihez ez esetben kétség nem fér. De értékéhez tartozik az is, hogy tud-e hatni: tud-e a jó, a szép, az igaz, a megértés fele vonzani. És ez már rajtunk, a mindenkori olvasókon múlik. (U. K.)

Bálint Benczédi Ferenc püspök (Kolozsvár), **Buzogány-Csoma Csilla** lelkész (Szentivánlaborfalva–Kézdivásárhely), **Bordás Beáta** művészettörténész (Kolozsvár), **John Dale** utazási koordinátor (AEÁ), **Demeter Mária** szociális munkás (Barót), **Demeter Zoltán** felügyelőgondnok (Barót), **Farkas Izolda** lelkész (Sepsiszentkirály), **Felhős Szabolcs** lapszerkesztő (Vásárosnamény), **Ferenczi Mária-Magdolna** ny. agrármérnök (Sepsiszentgyörgy), **Gálfalvi Gábor** ny. iskolaigazgató (Alsóboldogfalva), **Gyerő Dávid** főjegyző (Kolozsvár), **Jakabházi Annamária** tanár (Kolozsvár), **Jakabházi Béla Botond** lelkész (Nyárádgálfalva), **Kardos József** lelkész (Nagyvárad), **Magyari Zita** ODFIE-alelnök (Kolozsvár), **Pál Tünde** vallástanár (Árkos–Sepsiszentgyörgy), **Palkó Zalán Koppány** lelkész (Felsőrákos), **Szombatfalvi Csongor** lelkész (Désfalva), **Újvárosi Katalin** lelkész (Székelymuzsna)